

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AĞRI VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

AĞRI İLİ 2024 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

HAZIRLAYAN:
AĞRI ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK ve İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ

AĞRI - 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A.1. HAVA KALİTESİ	3
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLETİCİLER	8
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	11
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	11
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	11
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	19
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	20
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	21
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	22
B. SU VE SU KAYNAKLARI	23
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	23
B.1.1. Yüzeysel Sular	23
B.1.1.1. Akarsular	23
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	23
B.1.2. Yeraltı Suları.....	23
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	24
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	25
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	30
B.3.1. Noktasal kaynaklar	30
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	30
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar	30
B.3.2. Yayıllı Kaynaklar	30
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	30
B.3.2.2. Diğer	30
B.4. DENİZLER	30
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu	30
B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu	31
B.4.3. Acil Müdahale Planları.....	31
B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri	31
B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri.....	31
B.4.6. Deniz Çöpleri.....	31
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	31
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu.....	31
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	31
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	32
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	33
B.5.2. Sulama	33
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	33
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	33
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	33
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	34
B.5.5. Rekreatyoneel Su Kullanımı	34
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	34
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri.....	34
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	37
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi.....	37

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı.....	37
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	38
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar.....	38
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi	38
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar.....	38
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	38
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	39
C. ATIK	40
C.1. BELEDİYE ATIKLARI	40
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	42
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	42
C.3.1. Eğitimler	42
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri.....	43
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı	43
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	44
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	46
C.6. ATIK YAĞLAR	47
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	47
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	48
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	48
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	49
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	50
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	50
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	51
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	51
C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları	51
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	51
C.14. MADEN ATIKLARI.....	52
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	53
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI.....	54
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	54
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	54
D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI.....	55
D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD).....	55
D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	55
E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	56
E.1. FLORA	56
E.2. FAUNA	56
E.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI.....	59
E.3.1. Ormanlar	59
E.3.2. Milli Parklar	60
E.3.3. Tabiat Parkları	60
E.4. ÇAYIR VE MERA.....	60
E.5. SULAK ALANLAR	61
E.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI.....	61
E.6.1. Tabiat Anıtları.....	61
Tabiat anıtı bulunmamaktadır.	61

E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları.....	61
Tabiatı koruma alanı bulunmamaktadır.....	61
E.6.3. Anıt Ağaçlar.....	61
İlimizde anıt ağaçlar bulunmamaktadır.....	61
E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	61
E.6.5. Doğal Sit Alanları.....	63
E.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	64
F. ARAZİ KULLANIMI.....	66
F.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ.....	66
F.2. MEKÂNSAL PLANLAMA.....	67
F.2.1. Çevre Düzeni Planı.....	67
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	67
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	69
G.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	69
G.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	70
G.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	71
H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI.....	72
H.1. ÇEVRE DENETİMLERİ.....	72
H.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	73
H.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	73
H.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI.....	74
H.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	74
I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI	75
İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	76

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri ...	6
Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	7
Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi	7
Çizelge 4 –2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	8
Çizelge 5 –2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	10
Çizelge 6 -2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	11
Çizelge 7 -2024 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	19
Çizelge 8 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri	20
Çizelge 9- 2024 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	21
Çizelge 10 – Tamamlanan Bisiklet Yolları	21
Çizelge 11 – Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları	21
Çizelge 12 – Tamamlanan Çevre Dostu Sokak	21
Çizelge 13 –İlin akarsuları	23
Çizelge 14 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	23
Çizelge 15 – Yeraltı suyu potansiyeli (DSİ, 2024 yılı)	24
Çizelge 16 -2024 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	25
Çizelge 17 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirmesi	30
Çizelge 18 – 2024 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı.....	31
Çizelge 19 –2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu	36
Çizelge 20 –2024 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	37
Çizelge 21 –.....yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	37
Çizelge 22 –2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu.....	37
Çizelge 23 –2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	38
Çizelge 24 -2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	38
Çizelge 25 -2024 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	39
Çizelge 26 -2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri.....	41
Çizelge 27–2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	42
Çizelge 28–2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	43
Çizelge 29 –2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı.....	43
Çizelge 30 –2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	45
Çizelge 31 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	45
Çizelge 32 -2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı	46

Çizelge 33 -2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	46
Çizelge 34 -2024 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*	46
Çizelge 35 –2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	47
Çizelge 36 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	47
Çizelge 37 –2023 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	48
Çizelge 38 –2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler.....	48
Çizelge 39 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	49
Çizelge 40–2024 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar.....	50
Çizelge 41 –2024 İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet).....	50
Çizelge 42– Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet).....	50
Çizelge 43 –2024 Yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler	51
Çizelge 44 -2024 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	51
Çizelge 45-2024 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	51
Çizelge 46 –2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı.....	52
Çizelge 47 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı	52
Çizelge 48 –2024 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	52
Çizelge 49 –2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*.....	53
Çizelge 50 -2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	54
Çizelge 51 –2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı	54
Çizelge 52–2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi	55
Çizelge 53 – Arazi kullanım sınıflandırması.....	66
Çizelge 54 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	69
Çizelge 55 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	70
Çizelge 56 – 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	70
Çizelge 57–2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	70
Çizelge 58 -2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	72
Çizelge 59- 2024 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	73
Çizelge 60 –2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	73
Çizelge 61- 2024 İlde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	75

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 1-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	13
Grafik 2-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	15
Grafik 3 –2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	20
Grafik 4 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı	31
Grafik 5 -2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı (DSİ, 2024 yıl)	32
Grafik 6 –2024 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	33
Grafik 7 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	35
Grafik 11 -2024 yılı itibariyle Belediye atık karakterizasyonu	40
Grafik 12 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı	42
Grafik 13 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı	44
Grafik 14 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	45
Grafik 16 – 2024 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	46
Grafik 17 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &	47
Grafik 19 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)	49
Grafik 21 – 2022 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	50
Grafik 24 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	66
Grafik 25 –2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	69
Grafik 26– 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	70
Grafik 27 –2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	71
Grafik 28 – ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	72
Grafik 29-2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	73
Grafik 30-2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	74
Grafik 31-2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	74

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita 1 - HEY Portalı Ulusal PM10 Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)	4
Harita 2 - NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli	5
Harita 3- 2024 ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	11
Harita 4 -Ağrı İlinin Çevre Düzeni Planı	67

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 1. İshakpaşa Sırası'ndan bir görüntü.....	1
Resim 2- Beyaz Nilüfer (<i>Nymphaea alba</i>).....	56
Resim 3 Darevskia unisexualis (Ağrı Kertenkelesi)	57
Resim 4 Montivipera wagneri (Wagner Engereği)	57
Resim 5 Phrynocephalus horvathi (Topbaş Keler).....	58
Resim 6 Lutra Lutra (Su samuru).....	58
Resim 7: Tetraogallus(Ur Keklik).....	59
Resim 8 Ağrı Dağı.....	60
Resim 9 Davut Kaplıcaları	62
Resim 10 Diyadin Bazalt Kanyonu	62
Resim 11 Balıklı göl.....	63
Resim 12 Doğubayazıt Meteor Çukuru.....	64

GİRİŞ

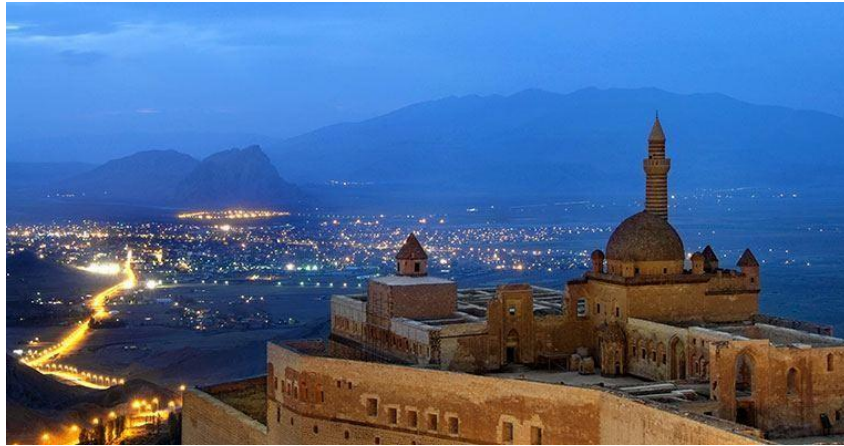
Ağrı, ülkemizin doğusundaki sınır illerinden biridir. Greenwich ölçeğine göre 39°- 40° kuzey paraleli, 42°-45° doğu meridyenleri arasında bulunmaktadır. Adını yurdumuzun en yüksek dağı olan Ağrı dağından alır. Ağrı'nın tamamı Doğu Anadolu'nun içindedir. İlin doğusunda İran (134 km.), kuzeyinde Kars (218 km) ile Iğdır (135 km), batısında Erzurum (183 km) ve Muş (262 km.), güneyinde Bitlis (247 km), Van (231 km.) ve İran vardır. Ağrı'nın doğu sınırı, aynı zamanda Türkiye İran arasındaki Devlet sınırının bir parçasıdır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat Havzası'nda yer alan ilin yüzölçümü 11.376 km²'dir. İlin İlçeleri Sırasıyla şöyledir:

Ağrı İl Sınırları İçindeki İlçeler:

- 1-) Doğubayazıt
- 2-) Diyadin
- 3-) Eleşkirt
- 4-) Hamur
- 5-) Patnos
- 6-) Taşlıçay
- 7-) Tutak

Türkiye İstatistik Kurumunun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2024 yılı sonuçlarına göre Ağrı'nın nüfusu 499 bin 801 kişidir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en doğu ucunda yer alan Ağrı, bölgesinin coğrafi karakterini taşır. Genel olarak dağlık bir araziye sahiptir. İl toprakları Türkiye'nin en yüksek yerlerini oluşturur. Ağrı 'da Doğu Anadolu'nun en fazla kırılmış, parçalanmış ve yeni devirlere kadar devam eden, geniş bir şekilde volkanik faaliyette bulunan volkanik dağlar ve yaylalara rastlanır.

Resim 1. İshakpaşa Srayı'ndan bir görüntü

Ağrı'nın çevresi dağlarla kaplıdır. Batıdaki Çakmak Sıradağı hariç, diğerleri İlin kuzey ve güney doğrultusunda, sıradağ halinde uzanır. Kuzeydekine Arat dağları denir ve Mirgemir, Sinek, Çift Öküz dağları bölümlerine ayrılır. Güneyde uzanan Aladağ'dır. Ayrıca tek başına yükselen Köseadağ, Ziyaret dağı, Tendürek, Büyük Ağrı ve Küçük Ağrı gibi dağlar vardır ki, bunlar sıradağlardan ayrı bir özellik gösterirler. Ağrı ili ve çevresinin toprak yapısı, volkanik kütlelerden meydana gelmiştir. Neojen ve

Dördüncü zaman volkanlarının teşekkül etmiş olanları görülür. Ağrı dağı, Tendürek ve Köseadağ bunlara örnek teşkil eder.

İlçe merkezlerinin kuruldukları yerler (Hamur ve Tutak hariç) ova olup, bunlardan uzaklaştıkça yayla ve dağlar başlar. İlin fiziki sınırlarına göre orta kısmında ovalar yer almıştır. Doğubayazıt' ta başlayan ovalık arazi, Diyadin, Taşlıçay ve Ağrı merkez ilçede Murat nehrinin her iki yanında devam eder, Eleşkirt Düzlüğü ile Tendürek ve Tahir Dağlarının doğru bir genişleme yaparak Hamur Deresi ile güneye uzanır. Geniş düzlükler olan Tutak ve Patnos ovalarını hafif bir engebe birbirinden ayırır.

Farklı bir coğrafi yapı gösteren yer de Tendürek Dağı ve çevresindedir. Eski bir yanardağ olan Tendürek, tamamen sönmüş değildir. 1976 yılında Tendürek çevresinde deprem olmuştur. Yer yer sıcak buharlar tüten bacalar, sıcak su çıkan yerler vardır. Diyadin' de yeraltından çıkan sıcak ve madensel sular, Kaplıcalar yöresinin manzarasını değiştirmiştir.

İlin yüzölçümünün %66'sını dağlık ve engebeli arazi oluşturur. Bu dağlık yerler, sert ve volkanik kütlelerdir. Toprak yapısı; killi, tınlı ve volkanik alanlarda kükürtlü bir karakter gösterir. Eleşkirt yakınlarında derinlere inilmeden madenlere rastlanır.

İlde bulunan sarp ve engebeli dağlar, öteden beri ulaşım, haberleşme ve ilişkilerde ciddi bir engel olarak karşımıza çıkmıştır. Ağrı 'da bulunan önemli geçit ve gedikler; Tahir Gediği, Eleşkirt Geçidi, Kılıç Gediği, Mızrak Gediği, Çat Geçidi, Ahtalar Gediği, İpek Geçidi, Çilli Gediği, Hamur Geçidi, Diyadin Gediği, Sınır Geçidi, Teperiz (Çetenli) Geçidi ve Serdarbulak Gediği olarak sıralanır.

Doğubayazıt, Eleşkirt-Karaköse, Tutak ve Patnos ovaları birer çöküntü havzalarıdır. İl toprakları, Diyadin' den itibaren batıya ve Murat Nehrine doğru meyilli olup, eksen, kaynakları ve yatağı burada bulunan Murat Suyu vadisini meydana getirir. Bu vadi boyunca boğazların birbirinden ayrıldığı ovalar sıralanır. Doğubayazıt ve Patnos bu alanın dışında kaldığından toprak yapıları ve iklimleri kısmen farklıdır. Dağ yükseltilerinin ortaya çıkardığı yapıya göre Ağrı İli; Doğubayazıt Ovası, Eleşkirt-Karaköse Ovası ve Tutak-Patnos Ovasından itibaren üç coğrafya bölgesine ayrılır.

Ağrı ilinde turizm imkânı sunabilecek doğal kaynaklar Diyadin İlçesindeki Kaplıcalar, Doğubayazıt İlçesinde bulunan Balıklı Göl ve Dağcılık Sporuna Yönelik olarak Ağrı Dağı ile Eleşkirt İlçesinde bulunan Kayak tesisleri sayılabilir.

Merkez İlçede; Dambat Çermiği ve Maden Suyu, Hamur İlçesinde; Selçuklulardan kalma Havaran Kalesi ve Mahmut Paşa Kümbeti, Diyadin İlçesinde; Diyadin Kaplıcaları, Kudret Köprüsü, Diyadin Kalesi, Meya Mağaraları, Tokluca Kalesi, Doğubayazıt İlçesinde; Ağrı Dağı, Balık Gölü, Meteor Çukuru, Buz Mağarası, İshak Paşa Sarayı, Doğubayazıt Kalesi, Beyazıt Eski Camii, Kızıl Ziyaret Kalesi, Eleşkirt İlçesinde; Toprakkale, Patnos İlçesinde; Patnos Kümbetleri, Aznavur Tepesi, Girik Tepe, Hamur İlçesinde; Havaren Kalesi, Hamur Kümbeti, Tutak İlçesinde; Karagöz Kilisesi görülmesi gereken çok sayıda tarihi, arkeolojik ve doğal turizm alanları içerisinde yer almaktadır. İlimizde yetiştirilen ürün sayısı sınırlı olup, ekilebilir tarım arazilerinin çoğunluğu kuru tarım arazileridir. Şekerpancarı, ilimizde üretimi yapılan tek endüstri bitkisi olarak göze çarpmaktadır.

Müdürlüğümüz bünyesinde dokuz şube bulunmakta olup, 104 personel görev yapmaktadır.

Personel Dağılımları:

-ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde 13 personel çalışmaktadır. Ayrıca 1 Şube Müdürü görev yapmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirletici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge 1’de verilmektedir.

Hava kalitesi limit değerlerinin sağlanması amacıyla hava kalitesi yönetiminin bileşenleri; emisyon envanteri, hava kalitesi modelleme ve hava kalitesi ölçümleri olarak çalışılmaktadır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan” Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı” Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Bu portalda tüm kirletici kaynakların coğrafi lokasyonları ve bilgileri kayıt altına alınmakta ve hava kirliliğine katkıları ortaya konulmaktadır. Meteorolojik/topoğrafik etmenler ve sınır ötesi kirlilik taşınımı, şehirlerimizin kirliliğe katkıları bütüncül olarak değerlendirilmekte ve hava kalitesi haritaları hazırlanmaktadır. HEY Portalı aracılığıyla hava kalitesini iyileştirmek üzere Bakanlığımız önderliğinde yerel politikalar geliştirilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

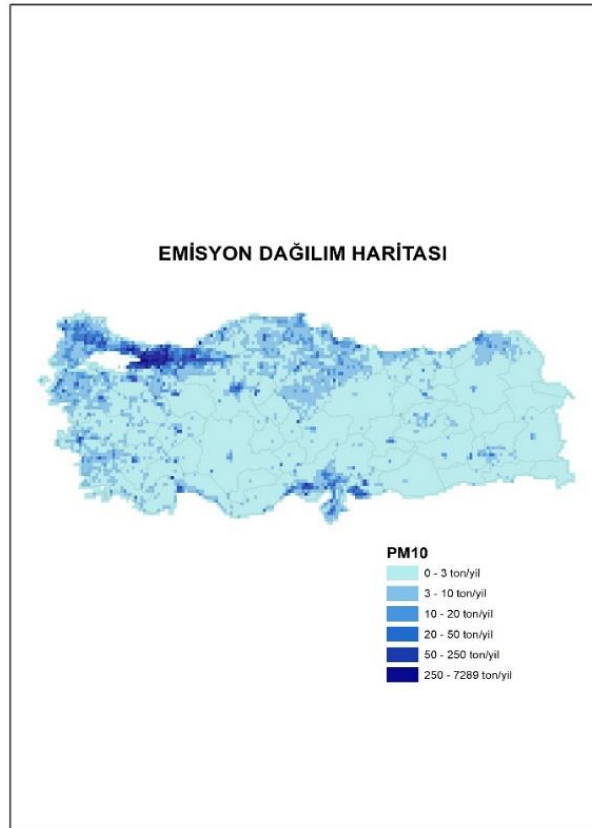
Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirletici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı

verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesi yönetimine esas değerlendirme ve politika üretme amaçlı çalışmalar için sadece ölçüm sonuçları yeterli olmamaktadır. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde hava kalitesi modelleme araçları ile ulusal ölçekli bütüncül değerlendirmeye altlık oluşturacak hava kalitesi haritaları elde edilmektedir. HEY Portalı aracılığıyla hava yönetimi alanında bilgi işlem teknolojilerinin etkin olarak kullanımıyla, vatandaşlarımızın soludukları ve yarın soluyacakları hava kalitesi hakkında yüksek çözünürlüklü harita bilgisi edinebilmeleri amaçlanmaktadır.

Harita 1 - HEY Portalı Ulusal PM10 Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Harita 2 - NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri 81 ilimiz için ortaya konulmaktadır.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmalar 81 ilimizde yaygınlaştırılmıştır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak hava kalitesi tahmin sonuçlarını üretmektedir.

Çizelge 1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vegetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)-insan sağlığının korunması için-	10	----

Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renklerle sembolize edilir..	..ve renklerle bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

Çizelge 4 –2024 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri (2025)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme		
Atık Yakma		
Cam		
Çimento	1	1
Enerji		
Gıda		
Gübre		
Kağıt		
Kimya		
Kireç		
Lastik		
Maden		
Metalurji		
Otomotiv		
Rafineri		
Şeker		
Tekstil		
Jeotermal Enerji (JES)		
TOPLAM	1	1

Bu bilgiler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimiz tarafından ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Laboratuvar, Ölçüm ve İzleme Dairesi Başkanlığı'nca oluşturulan Sürekli İzleme Merkezinden – (<https://sim.csb.gov.tr/>) elde edilebilir.

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve

solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NOX (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NOX, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge 5 –2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Arkoz Madencilik, Aksa Ağrı, Sosyal Yardımlaşma 2025)

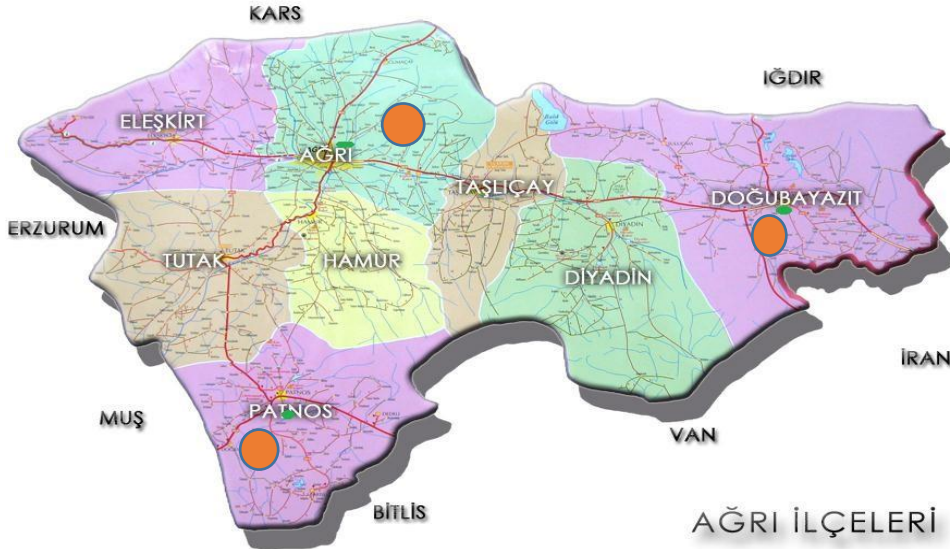
		Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
		Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	Arkoz Madencilik	Döner Fırın	İthal Kömür	75.988,76				
	Arkoz Madencilik	Döner Fırın	Yerli Kömür	5.079,78				
	DHMI	-	-	-	İdari Binalar Lojmanlar	357.600.70 sm ³	-	-
		Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut	AKSA Ağrı A.ş.	-			İdari Binalar	22.920,80	-	
	Sosyal Y. Ve D.V	13008.93			-	-	-	
	Arkoz Mad. (İdari Yemekhane)	70			-	-	-	

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

2025-2029 yıllarını kapsayan 3. İzleme dönemi için Temiz Hava eylem Planı hazırlık çalışmaları yapılmakta olup Haziran ayı içerisinde Çevre Mahalli kurulunca karara bağlanacaktır.

A.4. Ölçüm İstasyonları

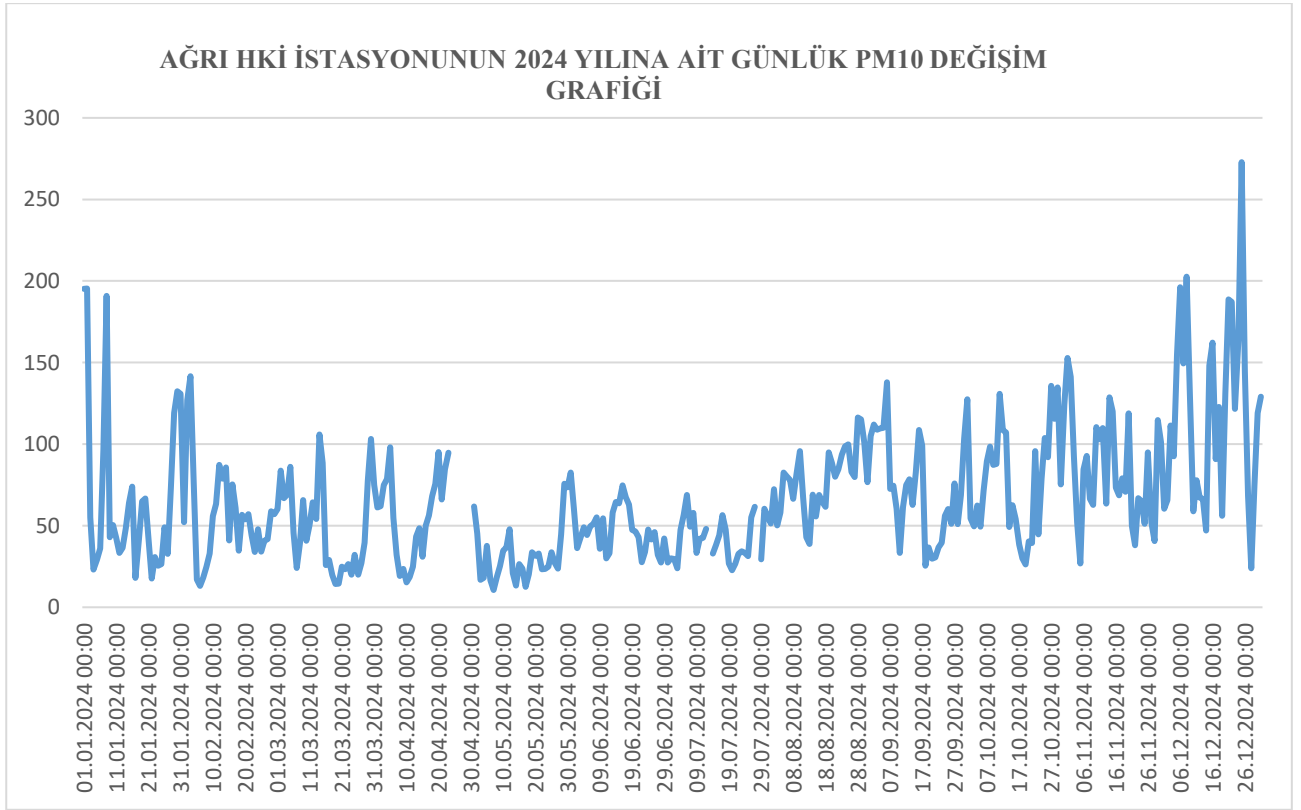
Harita 3- 2024 ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

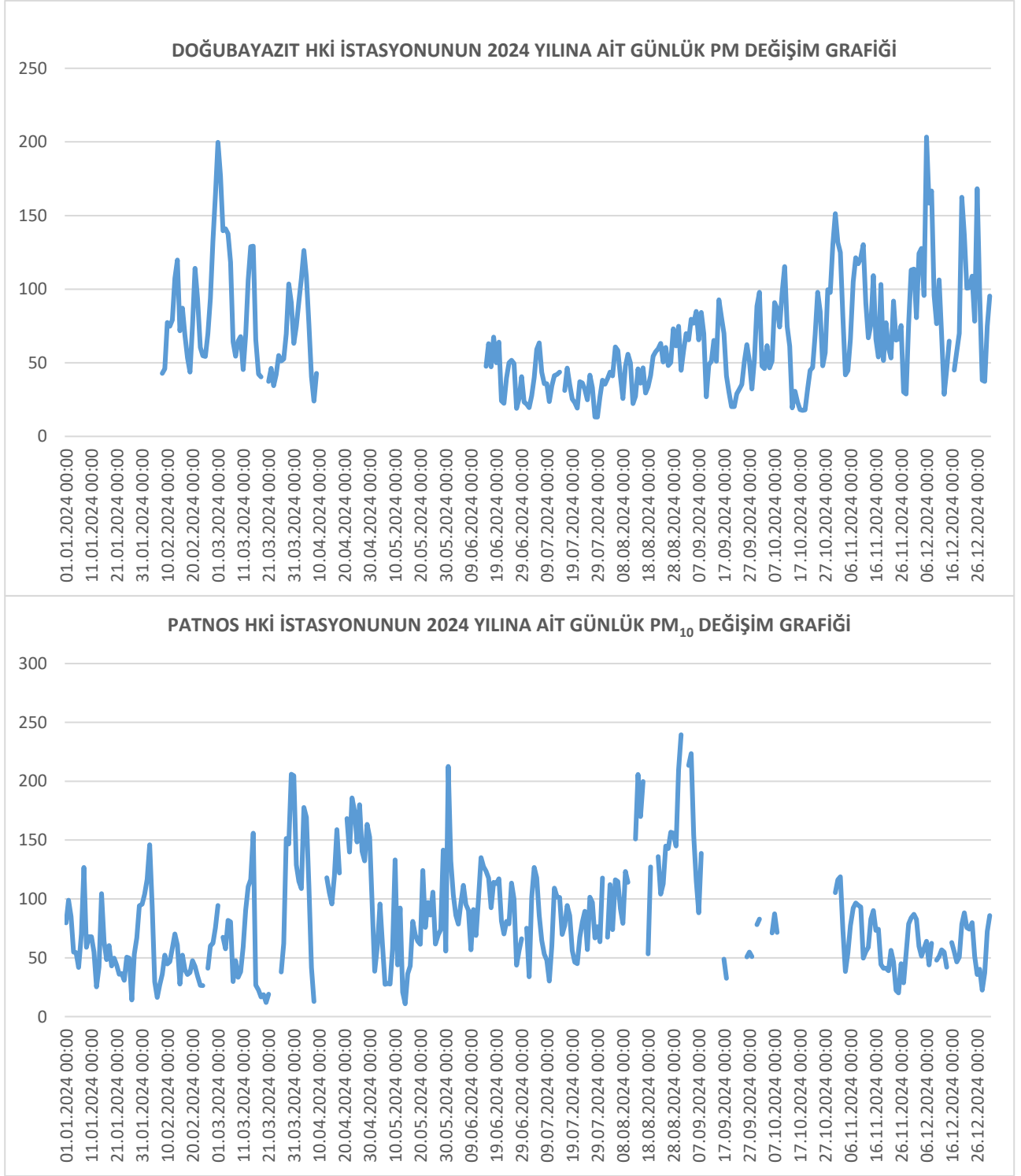
İlde bulunan hava kalitesi ölçüm istasyonları Ağrı Merkez ilçesi, Patnos ve Doğubayazıt ilçelerinde bulunmaktadır. Aşağıda yer alan örnek çizelge ilde hava kalitesi ölçümü yapan istasyon/istasyonların ölçüm parametreleri gösterilmektedir.

Çizelge 6 -2024 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2025)

İSTASYON YER BİLGİLERİ							ÖLÇÜLEN PARAMETRELER									
SR. NO:	İL	YER	TİP	ÖLÇÜME BAŞLAMA TARİHİ	KOORDİNATLAR		PM ₁₀	PM _{2,5}	SO ₂	NO	NO _x	NO ₂	O ₃	CO	Meteor. Sensör	
					Enlem	Boylam										
1	AĞRI	Merkez	Isınma	12.04.2005	39°71'95"K	43°03'86"D	X	-	X	X	X	X	X	-	-	
2	AĞRI	Doğubayazıt	Isınma	23.02.2016	39°54'89"K	44°07'82"D	X	-	X	X	X	X	X	X	-	
3	AĞRI	Patnos	Isınma	22.02.2016	39°23'65"K	42°85'29"D	X	-	X	X	X	X	X	X	-	

İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM10
Ağrı	Isınma	X	X	-	X	-	X
Doğubayazıt	Isınma	X	X	X	X	-	X
Patnos	Isınma	X	X	X	X	-	X

Grafik 1-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafiklerde, Partikül Madde kirleticisinin özellikle kış döneminde ısınmaya bağlı olarak yanma ile birlikte arttığı, yaz aylarında ise azaldığı görülmektedir.

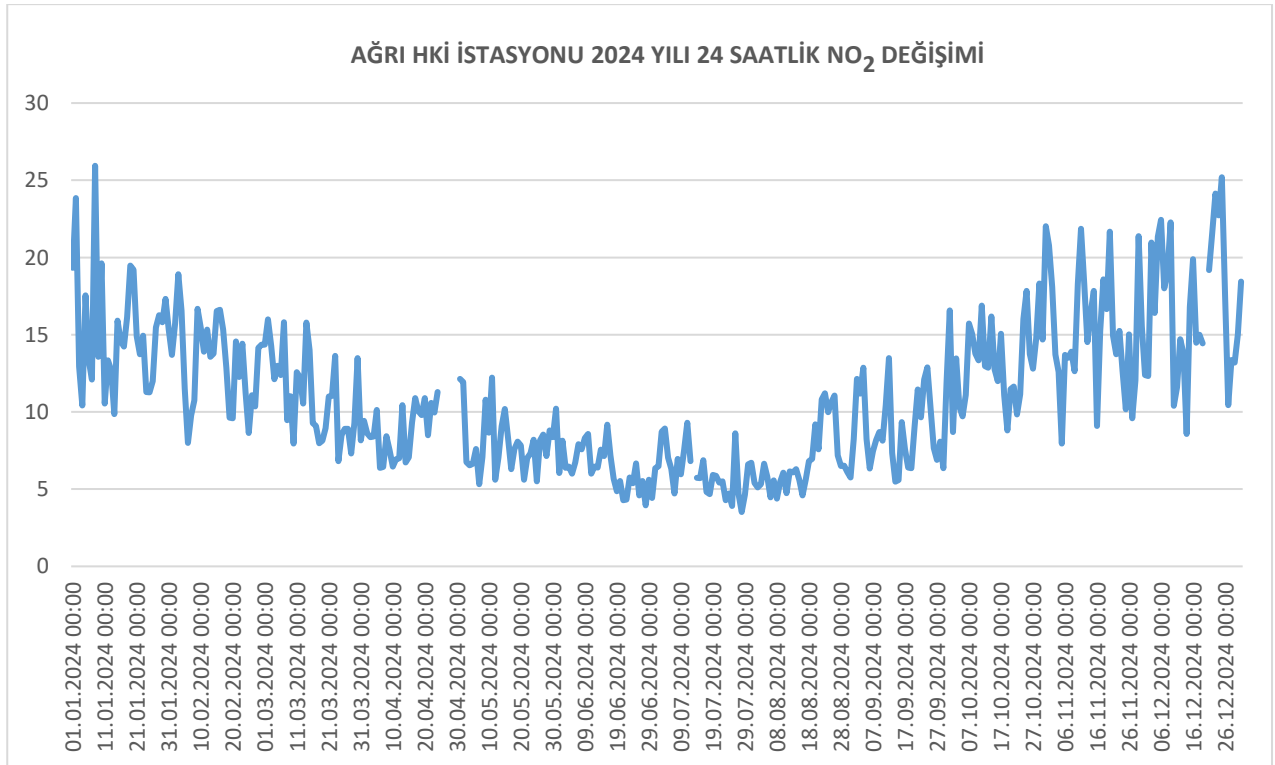
Patnos HKİ İstasyonunda yaz aylarında istasyon yakınında yapılan yol çalışmaları nedeniyle partikül madde kirleticisinin arttığı grafikte görülmektedir.

Grafik 2-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2025)

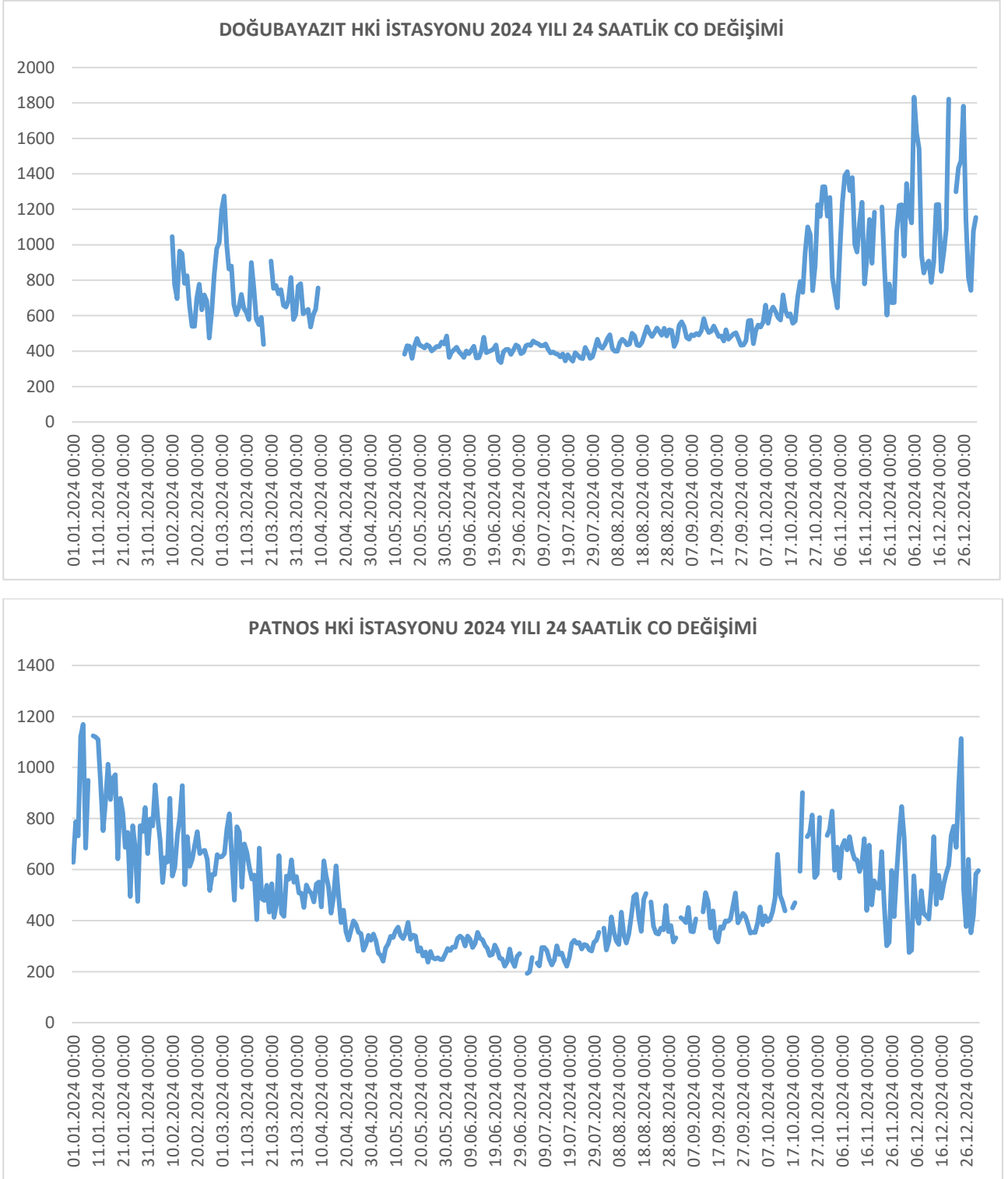
Grafiklerde, Kükürtdioksit (SO₂) kirleticisinin Mart-Ekim ayları arasında düşük olduğu, Kasım-Şubat ayları arasında yüksek olduğu görülmektedir. Isınma döneminde (Kasım – Mart ayları) yakıt kullanımından dolayı SO₂'de artış görülmektedir.

Grafik 3-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafiklerde (NO₂) kirleticisinin kış aylarında yükseldiği, yaz aylarında ise azaldığı görülmektedir.

Grafik 4-2024 yılında Ağrı, Doğubayazıt ve Patnos istasyonu CO parametresi günlük ortalama değeri*
(havaizleme.gov.tr, 2025)

Grafiklerde, (CO) kirleticisinin kış dönemlerinde yükseldiği, yaz dönemlerinde ise azaldığı görülmektedir. Bunun nedeni kış aylarında ısınmaya bağlı olarak yanmanın olmasıdır.

AĞRI İLİNDEKİ PARAAMETRELERİN SINIR DEĞERLERİNİN AŞILDIĞI GÜN SAYILARI

AĞRI	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	26	0	67	14	-	-	-	-	15	0	-	-	54	0
Şubat	23	0	56	16	-	-	-	-	13	0	-	-	47	0
Mart	15	0	49	14	-	-	-	-	11	0	-	-	78	0
Nisan	8	0	55	13	-	-	-	-	9	0	-	-	83	0
Mayıs	3	0	33	3	-	-	-	-	8	0	-	-	107	7
Haziran	2	0	47	10	-	-	-	-	6	0	-	-	107	2
Temmuz	3	0	42	8	-	-	-	-	6	0	-	-	152	27
Ağustos	3	0	77	29	-	-	-	-	7	0	-	-	84	5
Eylül	3	0	72	23	-	-	-	-	9	0	-	-	61	0
Ekim	9	0	80	22	-	-	-	-	14	0	-	-	37	0
Kasım	19	0	83	26	-	-	-	-	15	0	-	-	40	0
Aralık	26	0	119	29	-	-	-	-	17	0	-	-	44	0

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

* Ağrı HKİ İstasyonunda CO Parametresi yok

DOĞUBAYAZIT	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	9	0	0	0	0	0	-	-	21	0	-	-	15	0
Şubat	15	0	81	19	760	0	-	-	26	0	-	-	43	0
Mart	14	0	84	22	738	0	-	-	20	2	-	-	67	0
Nisan	6	0	77	6	661	0	-	-	14	0	-	-	68	0
Mayıs	2	0	0	-	427	0	-	-	12	0	-	-	78	0
Haziran	2	0	43	6	398	0	-	-	12	0	-	-	81	0
Temmuz	3	0	34	2	399	0	-	-	12	0	-	-	91	0
Ağustos	4	0	48	13	469	0	-	-	13	0	-	-	86	1
Eylül	4	0	56	20	499	0	-	-	17	0	-	-	67	0
Ekim	8	0	66	18	747	0	-	-	27	2	-	-	43	0
Kasım	16	0	81	26	1024	0	-	-	32	6	-	-	39	0
Aralık	28	0	98	25	1178	0	-	-	37	11	-	-	42	0

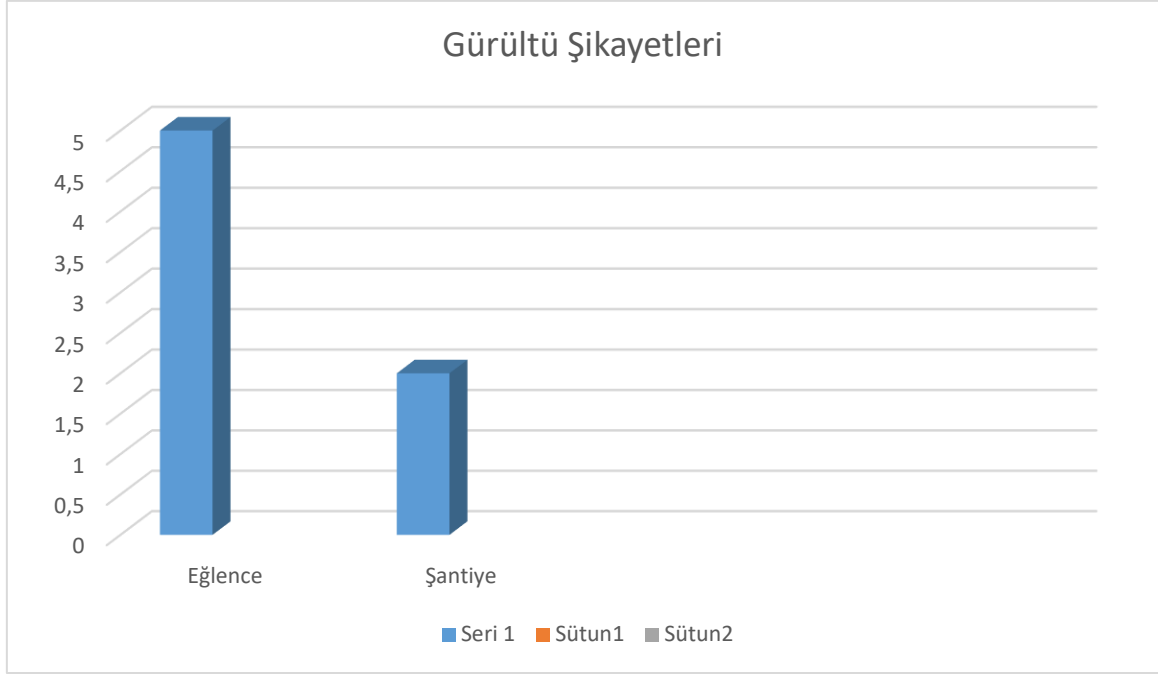
PATNOS	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	43	0	60	19	856	0	-	-	36	9	-	-	41	0
Şubat	44	0	54	12	689	0	-	-	30	3	-	-	70	0
Mart	26	0	75	15	576	0	-	-	24	0	-	-	57	0
Nisan	9	0	132	22	448	0	-	-	20	0	-	-	59	0
Mayıs	4	0	73	22	301	0	-	-	13	0	-	-	84	0
Haziran	6	0	95	28	290	0	-	-	16	0	-	-	86	0
Temmuz	4	0	77	26	275	0	-	-	17	0	-	-	116	13
Ağustos	3	0	134	25	383	0	-	-	27	0	-	-	58	0
Eylül	3	0	98	11	406	0	-	-	28	0	-	-	41	0
Ekim	6	0	90	8	542	0	-	-	38	10	-	-	31	0
Kasım	14	0	65	19	609	0	-	-	36	8	-	-	28	0
Aralık	22	0	59	21	555	0	-	-	32	2	-	-	30	0

Çizelge 7 -2024 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2025)

A.5. Çevresel Gürültü

Çevresel gürültü, insan ve doğadaki canlıların yaşamını olumsuz etkileyen zararlı ses olarak ifade edilir. Bireyler üzerinde olumsuz bir etki bırakan, herhangi bir anlam ifade etmeyen ve rahatsız edici özellikteki seslerin tümü çevresel gürültü olarak ifade edilmektedir. İlimizde sanayi gelişmediğinden ve maden ocaklarının ise şehir dışında kalmasından dolayı sanayi kaynaklı gürültü şikayetleri çok az olmaktadır. Gürültü şikayetleri genel olarak eğlence mekanlarından gelmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı aşağıda yer alan grafikte yer verilmiştir.

Grafik 5 –2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı (2025)

İlin şehirleşmiş alanı için bugüne kadar hazırlanan 1. ve 2. etap stratejik gürültü haritasına yönelik genel ve kısa bilgiye bu bölümde yer verilmelidir.

Hazırlanan gürültü eylem planı hakkında bilgi verilmelidir.

İl genelinde eylem planı kapsamında belirlenen sıcak noktalarda gürültü azaltım tedbiri olarak belirlenen ya da eylem planında belirtilmeyerek sonrasında sıcak nokta olarak değerlendirilen, ilgili belediye başkanlığının başvurusu sonucu Bakanlığımızca finansal ve teknik olarak desteklenen ve yapım işi biten gürültü bariyerlerinden bahsedilmelidir.

Çizelge 8 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri (2005)

İli/İlçesi	Konumu	Tamamlandığı Yıl	Bariyer Alanı (m ²)	Bariyer Tipi
DİYADİN	MERKEZ	2023	72 M2	MANTAR

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Bakanlığımız 2020-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayısı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem

ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 9- 2024 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
15	34.565	26.248

Çizelge 10 – Tamamlanan Bisiklet Yolları

(Ağrı Belediyesi, Patnos belediyesi, Diyadin Belediyesi, Taşlıçay Belediyesi, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Ağrı- Patnos	Van Cad.	12
Ağrı- Diyadin	Kaymakam Özgür Kurak Caddesi	1.13
Ağrı- Taşlıçay	Recep Tayyip Erdoğan Parkı	2,80
Ağrı- Merkez	Fırat Mah. 922.Sokak Taşlıçay Deresi Set Üstü	0,5
Ağrı- Merkez	Fevzi Çakmak 822.Sokak Taşlıçay Deresi Set Üstü	1

Çizelge 11 – Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları

(Ağrı Belediyesi, Patnos belediyesi, Eleşkirt Belediyesi, Doğubayazıt Belediyesi, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Ağrı-Patnos	İnönü Mah.- Yeni Mah.	0,520
Ağrı-Eleşkirt	Mollasüleyman Yolu Sk.	0,750
Ağrı/Dogubayazit	Hüsnü M. Özyeğin Caddesi	0,800
Ağrı- Merkez	Fırat Mah. 922.Sokak Taşlıçay Deresi Set Üstü	0.5
Ağrı- Merkez	Fevzi Çakmak 822.Sokak Taşlıçay Deresi Set Üstü	1

Çizelge 12 – Tamamlanan Çevre Dostu Sokak

(Doğubayazıt Belediyesi,2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Ağrı/Dogubayazit	Erzurum Caddesi	2.2 km

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde kışın uzun ve sert geçmesi, ısınma amaçlı yakıt tüketiminin fazla olması özellikle ısınma amaçlı yakıt tüketiminden kaynaklanan hava kirliliğine neden olmaktadır. Bu bağlamda 2022 yılında yapılan denetimlerin sayısı arttırılarak kalitesiz yakıt kullanımı ve ateşçilerin eğitimsiz olması gibi sorunların önüne geçilmiştir. İlimizde doğalgaz çalışmaları başlatılmış olup yaygınlaşması için çalışmalar yapılmaktadır. Mahalli Çevre Kurulu toplantılarında alınan kararlarla halk bilgilendirilerek doğalgaza geçilmesi konusunda bilinçlendirilmiştir.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Ağrı Belediye Başkanlığı

Doğubayazıt Belediye

Patnos Belediyesi

Eleşkirt Belediyesi

Taşlıçay Belediyesi

Diyadin Belediyesi

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

İlimizin en önemli akarsuyu Murat nehridir. Tendürek Dağı eteklerinden doğar, Hamur vadisinde Şeryan ve Tatlı su ile birleşir. Muş ve Bingöl illerinde Keban yakınlarında Fırat nehri ile birleşir. Şeryan, Karasu, Taşlıçay ve Göl çay ilin diğer önemli akarsularıdır. İl topraklarında ırmağa katılan başlıca kollar: Şeryan deresi, Eleşkirt deresi, Kopuz dere, Ahmetbey deresi, Küpkıran çayı ve Mandalık çayıdır. Mevcut su kaynakları enerji eldesine yönelik olarak değerlendirilmemektedir.

Çizelge 13 –İlin akarsuları
(DSİ, 2025)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Murat Nehri	722	221	63,40	Fırat Nehri	
Aras Nehri	1072	112	3,08	Aras Nehri	

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Ağrı İlinde işletmede gölet mevcut değildir. 2 adet baraj ve 1 adet doğal göl mevcuttur.

Çizelge 14 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(DSİ, 2025)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Patnos Barajı	Baraj	34 262 000	4 600	-	Sulama+İçme	
Yazıcı Barajı	Baraj	202 185 000	13 061		Sulama+İçme	
Balıkgölü	Doğal Göl	-	1 160	-	Sulama	

B.1.2. Yeraltı Suları

Ağrı İli Merkez, Eleşkirt, Tutak, Doğubayazıt, Patnos, Diyadin-Taşlıçay Ovalarında yeraltı suyu içme-kullanma, sanayi ve sulamada kullanılmaktadır. Bu bölgede kullanılan yeraltı suyunun dağılımı şu şekildedir;

Çizelge 15 – Yeraltı suyu potansiyeli
(DSİ, 2025)

Kaynağın İsmi	Rezerv (hm ³ /yıl)	Çekilen (hm ³ /yıl)
Ağrı Merkez-Eleşkirt	69	31.05
Doğubayazıt	102.97	2.29
Patnos	38	1.19
Tutak	14.5	4.36
Diyadin -Taşlıçay	26	0.29

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Ağrı-Eleşkirt Ovasındaki Yer Altı Suları:

- Sığ Kuyular: Ağrı – Eleşkirt Ovasında özellikle artezyen sınırı çevresindeki köylerde ve güneyde Karasu, Keçigüden, Taştekné, Konuktepe, Çukurçayır ve Ağılbaşı köylerinde görülmektedir. Bunların derinlikleri 10 – 12 m arasında değişen statik seviyelerinin 1 – 7 metreler arasında olduğu saptanan 20 adet çakma kuyulardır. Güneydeki su kuyularının, su kaliteleri bozuktur. Halk bu kuyulardan içme, kullanma ve hayvanların sulandırılmasında yararlanmaktadır.
- Su Sondaj Kuyuları: Ağrı – Eleşkirt Ovasında 1961 –1974 yılları arasında 21 adet içme ve 40 adet araştırma olmak üzere, toplam 61 adet su sondaj kuyusu açılmıştır. Sondaj kuyusu derinlikleri 10- 324 m arasında olup, statik seviyeleri 10 ile 34,3 arasında değişmektedir. Ovada özellikle Eleşkirt yönünde Çürük, Güvence, Keçigüden, Bağrıpek, Danatepe, Mollaosman, Yolugüzel, Köle köyü ile Yurtpınar da ki su sondaj kuyuları artezyendir. Bu kuyuların debileri 0,5 – 45 lt/sn arasında değişmektedir. Bu kuyuların çoğunluğu Kuvaterner'in killi, kumlu, çakıllı seviyeleri ile pliyosenin kil kum ve çakıl depozitlerinden oluşan çökeller ve miyosen çökelleri içerisinde açılmıştır. Debileri ise 0,44 – 65 lt/sn arasında değişmektedir.

Ovadaki Akiferler

- Yeraltı Suyu Taşıyan Formasyonların Yayılışları, Derinlik ve Kalınlıkları: Ovada yeraltı suyu taşıyan başlıca formasyonlar, yaklaşık 50 m kalınlığındaki Kuvaterner yaşlı alüvyonal çökeller ile 150 m kalınlığındaki Pliyosene ait kumlu ve çakıllı seviyelerdedir. Ayrıca Miyosenin yaklaşık 100 – 200 m kalınlığına sahip taf ve aglomeralar da yeraltı suyu ihtiva etmektedir. Kuvaterner yaşlı birim, Pliyosen yaşlı birimler ile benzer litoloji ve aynı hidrolik sistem içerisinde oluşu nedeni ile, Pliyosen akiferin bir devamı olarak kabul edilmektedir. Miyosenin tuf ve çakıl seviyelerinin akifer özelliğine sahip olmasına rağmen, bu birimdeki su kalitesi sulama suyu niteliği taşımaktadır.
- Yeraltı Suyu Taşıyan Tabakaların Hidrolik Özellikleri: Ovadaki akiferlerin müşterek transmissibilite kat sayıları 200 – 1.250 m³/gün/m arasında değişmektedir. Transmissibilite değeri, ovanın güneyinde büyüktür. Bu kısımlardan uzaklaşıldığında azalır. Ortalama sahasal transmissibilite değeri, 500 m³/gün/m civarında değişmektedir.

Kuyuların özellikle özgül debi değerleri 1–3 ile 5 lt/sn/m arasındadır. Bu değerlerin akiferin kalınlaşması nedeni ile ova güneyine doğru fazlaştığı görülmektedir (0,8–14 lt/sn/m).

- Ovadaki Yeraltı Suyu Seviyesi ve Akım Yönü: Ovada, sondaj kuyularının açıldığı alan içinde, su tablası kotu en yüksek 1.810 m ile Eleşkirt ilçesinin batısındadır. Su tablasının kotu doğuya doğru düşmektedir. Karaköse Yolugüzel arasında basınçlı su kotu 1.630 m dir. Bu durumda ovadaki yeraltı suyu genel akış yönü batıdan doğuya ve kuzeyden güneye doğrudur. Ortalama hidrolik eğim ise 1/200 dür.
- Ovanın Beslenme ve Boşalımı: Ovadaki yeraltı suyunun yıllık beslenimi, iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi, akifere ova yüzeyinden yağıştan süzülme ile ikincisi de, yüzeysel akıştan süzülmeyledir. Ovadaki yeraltı suyu yıllık boşalımı, akarsuya boşalım, yeraltından dışa akış ve suni boşalım yollarıyla olmaktadır.

Yeraltı Su Seviyeleri

- Ovadaki Yeraltı Suyu Seviyesi ve Akım Yönü: Ovada, sondaj kuyularının açıldığı alan içinde, su tablası kotu en yüksek 1.810 m ile Eleşkirt ilçesinin batısındadır. Su tablasının kotu doğuya doğru düşmektedir. Karaköse Yolugüzel arasında basınçlı su kotu 1.630 m’dir. Bu durumda ovadaki yeraltı suyu genel akış yönü batıdan doğuya ve kuzeyden güneye doğrudur. Ortalama hidrolik eğim ise 1/200’dür.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Çizelge 16 -2024 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(DSİ, Tarım İl Müdürlüğü 2025)

Su Kaynağı nın Cinsi (Yüzey / Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullan ma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüst- riyel su temini	Akım gözlem istasyo nu kodu	Analiz sonuçl arı YSKY (Tabl o-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
YAS	DSİ 85.Şube Müdürlüğü	X				21-08-10-408		Ağrı-Merkez	330631D/4397954K	
YÜS	Sarısu Deresi Gürbulak Mevkii			X		TUR240148560106241		Ağrı Doğubeyazıt	44.388306/39.449585	
YÜS	Balıköl Deresi Karaca Mevkii			X		TUR240149060106208		Ağrı Doğubeyazıt	44.062809/39.599072	
YÜS	Murat Nehri Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı Girişi, Köprü Üzeri			X		TUR210139170102877		Ağrı Merkez	43.013579/39.660854	
YÜS	Badışan Çayı Patnos Mevki			X		TUR210140420105416		Ağrı Patnos	42.872729/39.220443	

YÜS	Şeryan Çayı Anakaya Mevki (Ağrı membra)			X		TUR210140700105927		Ağrı Merkez	42.927457/39.732962	
YÜS	Ayderesi Patnos Barajı Girişi (Patnos)	X				TUR210241040301867		Ağrı Patnos	42.924599/39.277504	
YÜS	Soğan Çayı Yazıcı Barajı Girişi (Ağrı)	X				TUR210140870301054		Ağrı Merkez	43.201959/39.820718	
YÜS	Çat Çayı/Ağrı Eleşkirt İlçesi İkizgöl Mevkii	X				21-08-00-486		Ağrı Eleşkirt	42.607762/39.837484	
YÜS	Derecek Deresi/Ağrı Taşlıçay İlçesi Yukarı Toklu Köyü Üstü	X				21-08-00-487		Ağrı Taşlıçay	43.477816/39.734412	

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanım a suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstri- yel su temini	Akım gözle m istasy onu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey	Murat Nehri Çevre yolu Ağrı- Van Yolu Murt Köprüsü	Bilinmem ektedir.	Bilinme mektedir.	Bilinme mektedir .	Bilinmem ektedir.	04-001	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmama ktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Aşağı Küpkıran Köyü	Y;43.0571837 X;39.7074484	4.75
	Körsu Çayı Ağrı Kombina Yolu	Bilinmem ektedir.	Bilinme mektedir.	Bilinme mektedir .	Bilinmem ektedir.	04-002	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmama ktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Leylek Pınar Mah.	X;39.7178 Y;43.07533	6
Yeraltı	Çiftepınar köyü kuyusu, Köyün Girişi	Bilinmem ektedir.	Bilinme mektedir.	Bilinme mektedir .	Bilinmem ektedir.	04-004	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmama ktadır.	Ağrı İli, Eleşkirt İlçesi, Çiftepınar Köyü	X;39.74058 Y;42.90291	6
Yeraltı	Çiftepınar köyü kuyusu, Köyün İçi	Bilinmem ektedir.	Bilinme mektedir.	Bilinme mektedir .	Bilinmem ektedir.	04-005	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmama ktadır.	Ağrı İli, Eleşkirt İlçesi, Çiftepınar Köyü	X;39.73805 Y;42.90266	6
Yeraltı	Güvence köyü kuyusu	Bilinmem ektedir.	Bilinme mektedir.	Bilinme mektedir .	Bilinmem ektedir.	04-006	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı	Ağrı İli, Eleşkirt İlçesi,	X;39.74915 Y;42.84449	10

							analiz yapılmamaktadır.	Güvence Köyü		
Yeraltı	Ankaya köyü kuyusu	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-007	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Anakaya Köyü	X;39.74046 Y;42.92942	4
Yerüstü	Yığıntep e Köyü karşısı (10. km Ekin Kum eleme)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-008	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yolugüzel Köyü	X;39.7387 Y;42.96185	6,3
Yerüstü	Şeryan Çayı Yekmal Köyü Giriş Köprüsü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-009	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Çukurçayır Köyü	X;39.71422 Y;42.99104	5
Yerüstü	Doğusan Aş kum ocağı karşısı Hamur yolu üzeri	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-010	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Hamur İlçesi, Yoğunhisar Köyü	X;39.64819 Y;43.01106	2
Yerüstü	Hamur ilçesi girişi	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-011	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Hamur İlçesi, Kümbet Mah.	X;39.61672 Y;42.99969	4.5
Yerüstü	Geçitalan köyü (köy girişi köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-014	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Taşlıçay İlçesi, Geçitalan Köyü	X;39.670456 Y;43.2965187	6
Yerüstü	Yukarı Küpkıran (Köyüçi Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-015	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yukarı Küpkıran Köyü	X;39.70483 Y;43.25368	6
Yerüstü	Kalender Köy Giriş Köprüsü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-016	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Kalender Köyü	X;39.72176 Y;43.21331	4.5
Yerüstü	Yazılı Köyü (Köy girişi Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-017	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yazılı Köyü	X;39.69771 Y;43.2025	2
Yerüstü	Hıdır (Köy Giriş Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-018	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Hıdır Köyü	X;39.71773 Y;43.16449	2

Yerüstü	Yukarı Yoldüzü (Darabi Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-019	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yukarı Yoldüzü Köyü	X;39.81862 Y;43.08696	2.6
Yerüstü	Yukarı Yoldüzü (Darabi Çıkışı 4. km)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-020	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yukarı Yoldüzü Köyü	X;39.84484 Y;43.12811	2.6
Yerüstü	Aşağı Saklıca (Darabi Köprüsünden Sola 1 km)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-022	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yukarı Yoldüzü Köyü	X;39.82005 Y;43.08027	4.3
Yerüstü	Çamurlu Köyü (Giriş Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-023	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Çamurlu Köyü	X;39.75549 Y;43.10175	2
Yerüstü	Tellisirt-Hacısefer Yol Ayrımı	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-024	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Fatih Mahallesi	X;39.74408 Y;43.02997	2.6
Yerüstü	Mezbahane Köprüsü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-025	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Fatih Mahallesi	X;39.73581 Y;43.03892	4
Yerüstü	Geçitveren Köyü (Giriş Köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-026	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Taşlıçay İlçesi, Geçitalan Köyü	X;39.6549792 Y;43.334988	3.5
Yerüstü	Taşlıçay Recep Tayyip Erdoğan Parkı Giriş Köprüsü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-027	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Taşlıçay İlçesi, Hürriyet Mahallesi	X;39.6280538 Y;43.3707544	4.3
Yerüstü	Taşlıçay (Kumlubucak - Kumluca yolu köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-028	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Taşlıçay İlçesi, Kumlubucak Köyü	X;39.6189255 Y;43.5009559	6
Yerüstü	Dişadin (Davut Köyü yolu köprüsü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-032	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Dişadin İlçesi, İsağa Mahallesi	X;39.509901 Y;43.6720355	3.3
Yerüstü	Dişadin (Kaplıcalar)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-033	Tablo-5 de yer alan bileşikler	Ağrı İli, Dişadin İlçesi,	X;39.4873598 Y;43.647658	2.3

							ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	İsağa Mahallesi		
Yerüstü	Yolluyaz 1 köyü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-034	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Yolluyaz Köyü	X;39.66159 Y;43.01624	7
Yerüstü	Hamur Deresi (yeni köprü civarı)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-035	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Hamur İlçesi, Yeni Mahalle	X;39.608 Y;42.9555	2
Yerüstü	Tutak (Batmış Köyü)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-036	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Tutak İlçesi, Batmış Köyü	X;39.54776 Y;42.87113	3.5
Yerüstü	Arapali Köprüsü (Batmış Tutak Arası)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-037	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Tutak İlçesi, Aşağı Özdek Köyü	X;39.53418 Y;42.82347	5
Yerüstü	Tutak (Damlak aya Petrolü Karşısı)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-038	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Tutak İlçesi, Sincan Köyü	X;39.53412 Y;42.79619	3
Yerüstü	Tutak Köprüsü (İlçe Girişi)	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-039	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Tutak İlçesi, Cami Mahallesi	X;39.53786 Y;42.774	3
Yerüstü	Dereköy Köprüsü	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-040	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Tutak İlçesi, Dereköy Köyü	X;39.5854867 Y;42.9147822	3.5
Yerüstü	Hayvan pazarı arkası DSİ levhasından sağa	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	Bilinmemektedir.	04-041	Tablo-5 de yer alan bileşikler ile alakalı analiz yapılmamaktadır.	Ağrı İli, Merkez İlçesi, Kumluçet Köyü	X;39.707678 Y;43.105702	5

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İlde, tarımda kullanılan gübre ve pestisitler yağmur suları ile taşınarak Murat nehrine dökülmektedir. Akarsuya kanalizasyon suyu, tarım ilaçları ve gübrelerin karışması akarsuyun BOİ ve KOİ değerlerinin yüksek olmasına neden olur.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Ağrı'da yüzey sularının kirlenmesinde en çok payı evsel nitelikli kirleticiler ve tarımda kullanılan gübrelerden kaynaklanan kirlilik oluşturmaktadır. Evsel kirleticiler katı (çöpler) ve sıvı (kanalizasyon) atıklardır. Kanalizasyon atıkları, direk Murat nehrine deşarj edilmektedir. Alıcı ortama kanalizasyon şebekesinden deşarj edilen atıksu miktarı; TUİK 2018 verilerine göre 12.803 m³/yıldır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Ağrı İlinde 2 adet baraj ile sulu tarım yapılmaktadır. Genelde bitki deseni olarak; hububat, şekerpancarı, yonca, patates, ayçiçeği ve fasulyedir. Doğubayazıt-Balık Gölü (Doğal Göl) Sulaması işletmede bulunmamaktadır.

B.3.2.2. Diğer

İlde sadece merkezde bir adet Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi bulunduğundan ilçelerde vahşi depolama alanları bulunmaktadır. Merkez ilçe Belediyesi, Cuma Çayı kenarında mücavir alanda uygun olmayan yöntemle bertaraf etmektedir. Diyadin ilçesinde mücavir alan dışında kaplıca mevkiinde, Eleşkirt'te Çal Suyu yatağına, Taşlıçay ilçesinde mücavir alana 1.000 m mesafede dere yatağına, Patnos ilçesinde ilçeye 4 km mesafede Gileser mevkiinde bertaraf edilmektedir.

B.4. Denizler

İlimizde deniz bulunmadığından ilgili tablo ve grafikler doldurulmamıştır.

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

Çizelge 17 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirilmesi (2025)

Su Yönetim Birimi Kodu		Su Yönetim Birimi Kapsadığı Alan	Ekolojik Kalite Durumu		
			20...	20...	20...
			Orta kalite	Zayıf kalite	Orta kalite

Ekolojik Kalite Renk Kodlaması

Çok İyi
İyi
Orta
Zayıf
Kötü

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

İlimizde deniz bulunmamaktadır.

Grafik 6 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı
(Mavibayrak.org.tr, 2025)

B.4.3. Acil Müdahale Planları

Deniz bulunmamaktadır.

Çizelge 18 – 2024 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı
(Kaynak, Yıl)

Şehir	Acil Müdahale Planı Hazırlaması Gereken Kıyı Tesis Adedi	Onaylı Plana Sahip Kıyı Tesis Adedi
Ağrı	-	-

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

Deniz bulunmamaktadır.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

Deniz bulunmamaktadır.

B.4.6. Deniz Çöpleri

Deniz bulunmamaktadır.

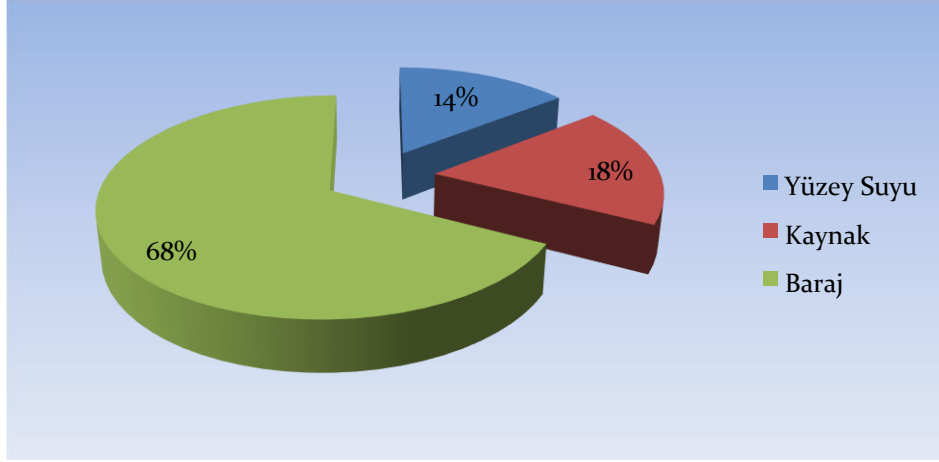
B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İl dahilinde DSİ tarafından inşası yapılan ve 1993 yılında faaliyete alınan Patnos Barajı ile yapımı devam eden Yazıcı Barajı bulunmaktadır. Bunun dışında baraj bulunmamaktadır. İçme suyu kaynağı

olarak, il ve ilçelerde bulunan kaynak suları değerlendirilmektedir. Patnos Barajına ait genel bilgiler aşağıda çıkarılmıştır. İlimizde derin içme suyu kuyuları mevcut olup bu kuyulardan da su elde edilmektedir. Aşağıdaki çizelgede İlimizde bulunan su kaynaklarının çeşitleri, tahsis edilen su miktarları gösterilmiştir.

Grafik 7 -2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(DSİ, 2025)

Çizelge 19 – Ağrı ilinde 2024 yılı tahsis amacına göre su kaynağı olarak kullanılan kaynaklar

Tahsis Amacı	Havzası	İlçesi	Köyü	Su Kaynağı Adı	Su Kaynağı Türü	Koor. X-Y	Tahsis Edilen Su Miktarı (l/s)	Tahsis Edilen Yıllık Toplam Su Miktarı (hm ³)
İçme ve Kullanma Suyu	Dicle-Fırat Havzası	Merkez		Yazıcı Barajı	Baraj	43.16022 39.785851		
İçme ve Kullanma Suyu	Aras Havzası	Taşlıçay		Balık Gölü	Göl	43.573569 39.760478		
İçme ve Kullanma Suyu	Dicle-Fırat Havzası	Patnos		Patnos Barajı	Baraj	42889495 39274216		

İlde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet veren belediyeler; Merkez, Doğubayazıt, Patnos, Eleşkirt, Hamur, Diyadin, Tutak ile 8 ilçe ve Dedeli, Tahir, Yücekapı, Yayladüzü belediyeleri 4 Belde bulunmaktadır.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Ağrı İli Merkez ve Eleşkirt Ovalarındaki yeraltı suyu kullanımının dağılımı 18.44 hm³/yıl içme ve kullanma 0.157hm³/yıl sanayi, 6.14 hm³/yıl sulama şeklindedir. Doğubayazıt Ovası'nda ise yeraltı suyu kullanımının 1.45 hm³/yıl' lık kısmı içme-kullanmada, 0.29 hm³/yıl' lık kısmı ise sulamada kullanılmaktadır.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Ağrı Merkez Yazıcı Barajı içme ve kullanma suyu, Doğubayazıt Balık Gölü içme ve kullanma suyu, Patnos da ise Patnos Barajında içme ve kullanma suyu olarak kullanılmaktadır.

İşletme safhasında olan içme suyu ile alakalı tesisler;

Ağrı Yazıcı Barajı İçme suyu İsale Hattı: İsale hattı uzunluğu 12,50 km olup, isale kapasitesi 28,30 milyon m³/yıl olup günlük arıtma kapasitesi 80 000 m³tür. Yazıcı ve Patnos barajında ile toplamda net 6.316 ha arazide sulama yapılabilir.

1.Yazıcı Barajı; 2016 yılında kısmi olarak Yazıcı Sulama Birliğine devredilmiştir.

2.Patnos Barajı; Patnos Belediye Başkanlığına devredilmiştir.

B.5.2. Sulama

2023 yılı üretim sezonunda ilimizde 343.892 ha alanda tarımsal üretim yapılmış olup, bunun 290.551 ha tarla ürünleri, 959 ha meyve ve sebze alanı, 52.471 ha ise nadas alanıdır. İlimizde sulanabilir tarım alanı 187.152 ha olup sulanan kısmı 92.356 HA'dır. Sulanan alanın 15.556 ha devlet eliyle, 76.800 ha ise halk eliyle sulanan tarım arazisidir. Yani toplam tarım alanının %54,4'ü sulanabilir olmasına rağmen sadece %26,86'lık kısmı sulanmaktadır. İlde yaygın olarak yapılan sulama metotları salma sulama ile kısmen yağmurlama sulama ile çok az miktarda damlama sulama metodudur. İlimizde yetiştiriciliği yapılan Buğday, arpa, yonca, silajlık mısır, Ayçiçeği ve patates gibi ürünlerde salma sulama, ayçiçeği ile silajlık mısırın ilk çimlenme dönemleri ve şekerpancarı yetiştiriciliğinde ise yağmurlama sulama metodu kullanılmaktadır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma sulama ile sulanan bitkiler Buğday, arpa, yonca, patates, silajlık mısır, ayçiçeği ile sebze ve meyve çeşitleridir. Yaklaşık 900.000 da alan salma sulama ile sulanmaktadır. İlimizde Ağrı Yazıcı Barajı sulama birliği mevcut olup 71.020 da alanın sulamasını sağlamaktadır. Baraj havzasında olan bütün arazinin sulamaya açılması durumunda bu 250.000 da çıkacaktır

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Damlama sulama metodu ile sulama çilek yetiştiriciliği yapılan 100 da alan ile ilimiz Diyadin ilçesinde bulunan 40 da'lık jeotermal serada yapılmaktadır. Yağmurlama sulama genellikle pancar yetiştiriciliği yapılan alanlar ile ayçiçeği ve silajlık mısırın ilk çimlendiği dönemlerde yapılmaktadır. İlimizde yaklaşık 60.000 da alanda yağmurlama sulama yapılmaktadır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

Konu ile ilgili veri bulunmadığından grafik doldurulamamıştır.

Grafik 8 –2024 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı
(Kaynak, yıl)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

S.N	Santralin Adı	KURUL U GÜÇ	ÜRETİM ORT. (GWh)	Havzas 1	Tesisin Bulunduğu Yer	PROJE AMAC I	PRJ. GERÇEKLEŞTİRE N
		(MWe)					KURUM / ÖZ. SEKT.
1	Kaplan Reg.Hes.	5.05	14.30	FIRAT	TAŞLIÇAY	Enerji	ÖZEL SEKTÖR
TOPLAM		5.05	14.30				

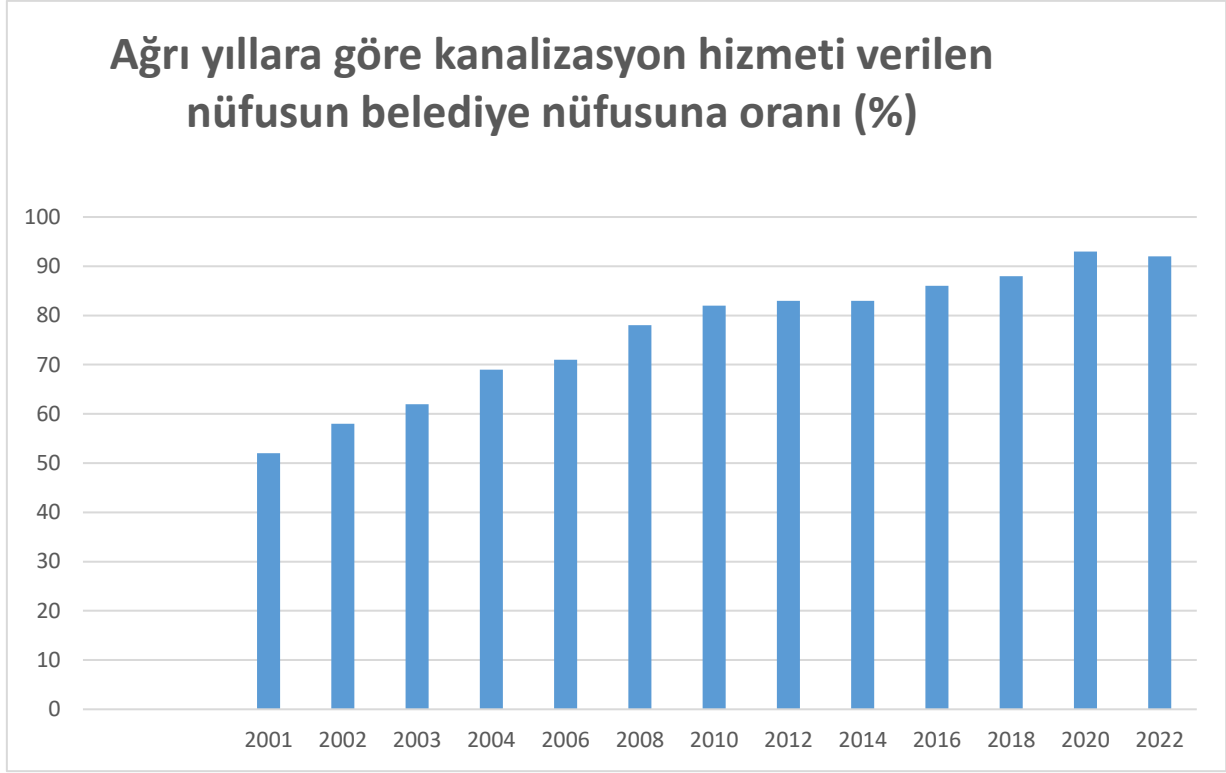
B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İl genelinde rekreatiyonel (örneğin: park, bahçe sulaması, havuz suları vb) amaçlı kullanılan su miktarı ve mümkünse suyun kaynaklara göre dağılımından (grafik veya çizelge verilebilir) söz edilmelidir.

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

İlin evsel atık suları kanalizasyon boruları toplanmakta olup, bunların tekrar kullanıma sunulması amacıyla toplama sistemleri ve arıtma tesisleri bulunmamaktadır. Yeraltı kanallarımız havanın yağışlı olduğu durumlarda ve özellikle ilkbahar aylarında ihtiyaca cevap vermemektedir. Yağmur suyu şebekesinin olmayışı kanalizasyon şebekesinin yağışlı zamanlarda dolmasına yol açmakta ve tıkanmalara sebep olmaktadır.

Grafik 9 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı (TÜİK, 2025 yıl)

Ağrı İlinde Belediyelerin atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Bu sebeple Grafik doldurulamamıştır.

Çizelge 19 –2024 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Doğubeyazıt Belediyesi, 2025)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	Doğubayazıt	x		x	x		19000			Sarısu Deresi			
İlçeler													

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge 20 –2024 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Kaynak, yıl)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

İlimizde atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge 21 –2024 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Kaynak, yıl)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi		
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi		
Diğer		

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

Ağrı ilinde katı atık düzenli depolama tesislerinde biriken/oluşan atık sulara yönelik olarak bir çalışma bulunmamaktadır. Merkez İlçe, Yukarı Küpkıran Köyü adresinde katı atık düzenli depolama alanı bulunmakta olup işlevini sağlayamamaktadır.

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Atık su geri kazanımı ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır

Çizelge 22 –2024 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu

(Kaynak, yıl)

ARITILMIŞ ATIKSULARIN YENİDEN KULLANILMASI VEYA BERTARAFI								
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	Diğer Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında yapılan çalışmalara değinilmelidir.

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Yönetimi

İlimizde arıtma tesisi bulunmadığından arıtma kaynaklı çamur çıkmamaktadır.

İlimizde sanayi kaynaklı çamur oluşumu bulunmamaktadır.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

ÇED kapsamındaki mevcut tesislerden 35 adet Doğaya Yeniden Kazandırma Planı ve Çevre Yönetim Planı hazırlamıştır. Bu planların tesislerde uygulanması için gerekli denetim rutin bir şekilde yapılmaktadır

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlde kullanılan gübre (bitki besin maddesi bazında), pestisit miktarları ve bunların çeşitlerinden söz edilerek, aşağıdaki çizelgeler doldurulmalıdır.

Çizelge 23 –2024 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

Bitki Besin Maddesi (N, P, K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	7.259	119.351
Fosfor	3.734	
Potasyum	317	
TOPLAM	11.310	

Çizelge 24 -2024 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktar (kilogram)	Miktarı (litre)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (da)
İnsektisitler	Böceklerle Mücadele	7,65	977,25	17,860
Herbisitler	Yabancı ot Mücadelesi	-	8.240	86.000

Fungisitler	Mantarla Mücadele	-	313	3.725
Rodentisitler	Kemirgen Mücadelesi	1250	-	25.000
Nematositler	-	-	-	-
Akarisitler	-	-	-	-
Kışlık ve Yazlık Yağlar	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-
TOPLAM		1257,65 kg	9.530,25 lt	132.585 (da)

Çizelge 25 -2024 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(Kaynak, yıl)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde arıtma tesisi bulunmadığından arıtma çamuru oluşmamaktadır. ÇED kapsamındaki mevcut tesislerden yirmi altı Doğaya Yeniden Kazandırma Planı ve yirmi iki tanesi Çevre Yönetim Planı hazırlamıştır. İlimizin ekilebilir tarım arazilerinin çoğunluğu kuru tarım arazileridir. İlimizde yetiştirilen ürün sayısının da sınırlı olması, gübre ve ilaç fiyatlarının da yüksek oluşu nedeniyle ilimizde gübre ve ilaç kullanımı düşük seviyededir.

Kaynaklar

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- AĞRI Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- DSİ
- Ağrı Belediye Başkanlığı
- Ağrı Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- <https://sim.csb.gov.tr/>

C. ATIK

Bu bölümde raporun kapsamında olan yılın verisi yoksa mevcut en son yılın verisi verilmelidir.

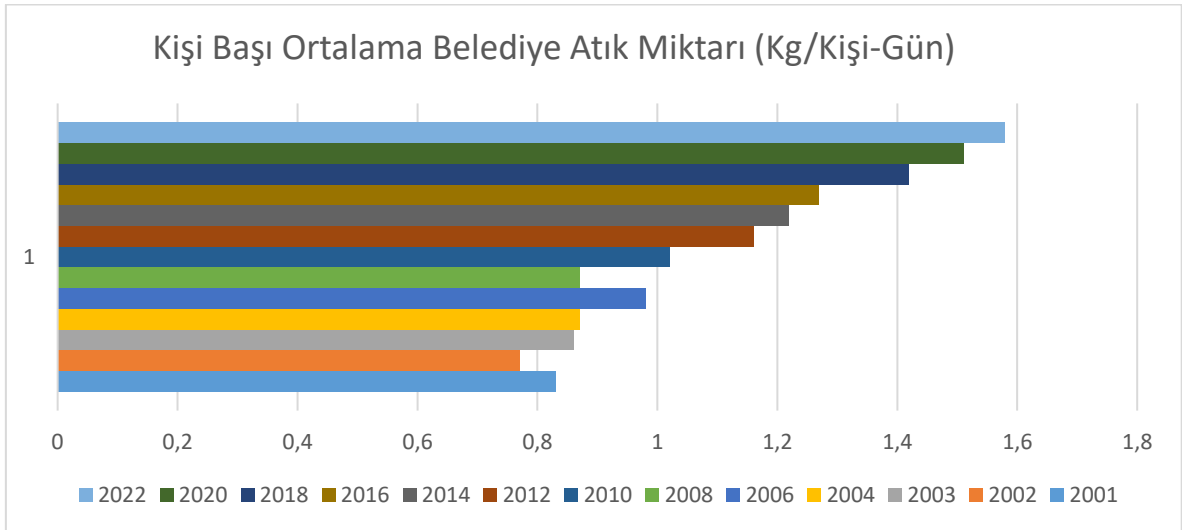
Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.1. Belediye Atıkları

Ağrı Merkez Belediyesi 2024 yılı verileri için il sınırları içerisinde düzenli depolama alanı mevcut olmadığından bunun yerine vahşi depolama alanı mevcut olduğunda yeterli veriye ulaşıldığını belirtmiştir. Taşlıçay Belediyesi Hürriyet Mah. Tap Mevkii 155 Ad A33 Parsel adresinde vahşi depolama yaptığı, Hamur Belediyesi ise Taşocakları Mevkii 154 Ada 1 No'lu Parsel adresinde vahşi depolama yaptığı, Patnos Belediyesi ise 103 Ada 31 Parsel Mevkii Ziyaret köyü adresinde vahşi depolama yaptığı geriye kalan Doğubayazıt, Tutak ve Eleşkirt Belediyelerinde veri alınamamıştır.

2022 TÜİK verilerinde göre İlimizde atık hizmeti verilen belediye nüfusu 314.120 kişi, atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı %99,9'dur, toplanan atık miktarı 181.116 tondur, kişi başına toplanan atık miktarı 1,58 kg/kişi-gün'dür.

İl sınırları içerisinde oluşan belediye atığı miktarı ve toplanan atık miktarına değinilmelidir. (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri) İldeki belediye atıklarının işlendiği atık işleme tesislerinin (Mekanik Ayırma, Biyokurutma, Kompost, Biyometanizasyon, Atıktan Türetilmiş Yakıt (ATY) Hazırlama, Atık Yakma Tesisi vb. ile Düzenli Depolama Tesisi) yerleri, kapasiteleri ve yeraltı ve yerüstü suların kirlenmemesi için alınmış önlemler belirtilmelidir. Ayrıca ilde mevcut olan veya planlama aşamasında olan aktarma istasyonu veya atık rampası yerleri ve bu yerlerden faydalanan belediyeler belirtilmelidir. Eğer ilde düzensiz döküm sahası da mevcut ise bu konuya da değinilmelidir.

Grafik 10 -2024 yılı itibariyle Belediye atık karakterizasyonu
(Tük, 2025)

İl Müdürlüğü tarafından Belediye veya Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) elde edilecek verilerden aşağıdaki çizelge doldurulmalıdır.

Çizelge 26 -2024 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri

(Ağrı Belediyesi, Doğubeyazıt Belediyesi, Hamur Belediyesi, Patnos Belediyesi, Taşlıçay Belediyesi, Diyadin Belediyesi, Tutak Belediyesi, 2025)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi / İlçe Belediyeleri/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Birlik Üyesi Olmayan İlçe Belediyeleri	Nüfus	Toplanan Atık Miktarı (ton/gün)		Sıfır atık yönetim sistemi çerçevesinde kaynağında ayrı toplanan Atık Miktarı (ton/gün)	Tesis İşletmecisi (*) (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))*	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi Türü				
				Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Düzenli Depolama Öncesi Yapılan Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasy on, ATY vb.)	Atık Yakma	Depo Gazından Enerji Üretimi	Diğer
Ağrı Belediyesi		148765	148765		65	45						
Eleşkirt Belediyesi		35000	12000									
Hamur Belediyesi		3293	3293	2650	2.92	2.92	1.12	1.12	0			
Tutak Belediyesi		7000	7000		60	40						
Patnos Belediyesi	YOK	65000	70000	130	145	80	2	1.5	0			
Taşlıçay Belediyesi	Ağrı	6200	6200	10	10 ton	12 ton	1,6	1,90	0			
Diyadin Belediyesi	Iğdır Çevre	19041	26000	7014	8568	5460	0,45	0,21	1			
Doğubayazıt	Iğdır Çevre Hiz.	80.450	80.450	65,8	67,67	65,371	0,84					
İl Geneli												

*Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ) seçeneklerinden uygun olanın sembolünü yazınız.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

“İnşaat yıkıntı atığı oluşturan tesislere, ilgili belediyeler ile görüşmesi “Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında atıkların doğru yönetilmesi konusunda bilgilendirmeler yapılmıştır. Miktar olarak bir veri bulunmamaktadır.

Çizelge 27–2024 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Kaynak, yıl)

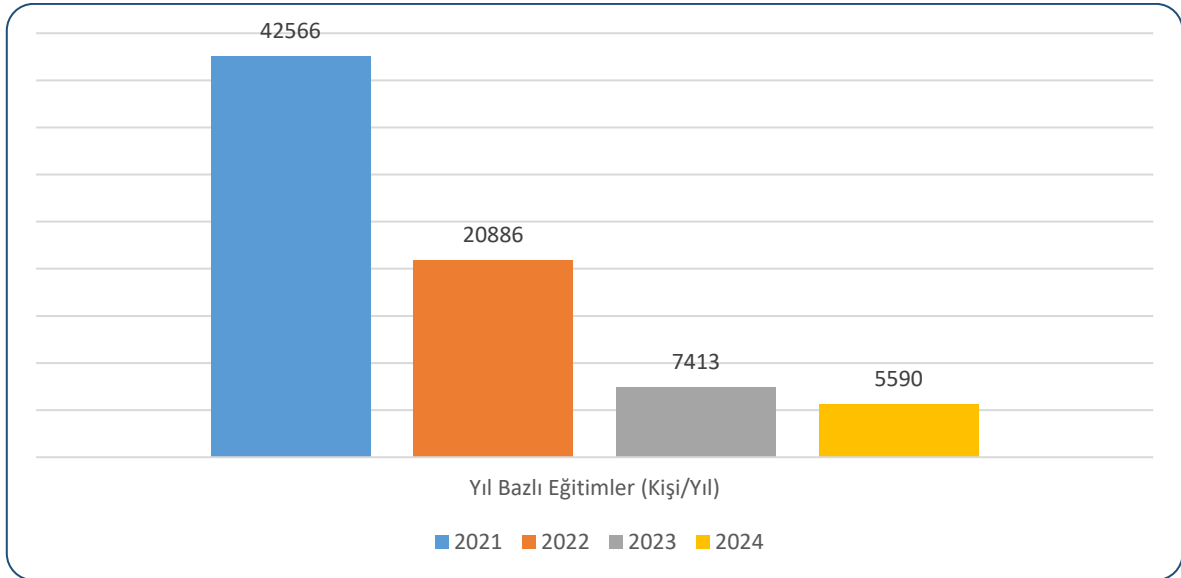
Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m³/yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m³/yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi				Hafriyat Toprağı Yönetimi	
			Geri Kazanım Tesisi Adı	Geri Kazanım Tesisi Adresi	Düzenli Depolama Tesisi Adı	Düzenli Depolama Tesisi Adresi	Döküm Sahası Adı	Döküm Sahası Adresi
İl Geneli (Toplam)								

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

İlde Sıfır Atık Yönetimi kapsamında Kurum temsilcilerine eğitim verilmiş olup, ekipman alımı ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

C.3.1. Eğitimler

2024 yılında Sıfır Atık kapsamında il genelinde 5590 kişiye eğitim verilmiştir.

Grafik 11 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

İldeki Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezlerine ilişkin bilgiler verilerek aşağıdaki çizelge doldurulmalıdır.

Çizelge 28–2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(İbrahim Çeçen Üniversitesi, 2025)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1		
Mobil Atık Getirme Merkezi				
Mobil Atık Getirme Merkezi				

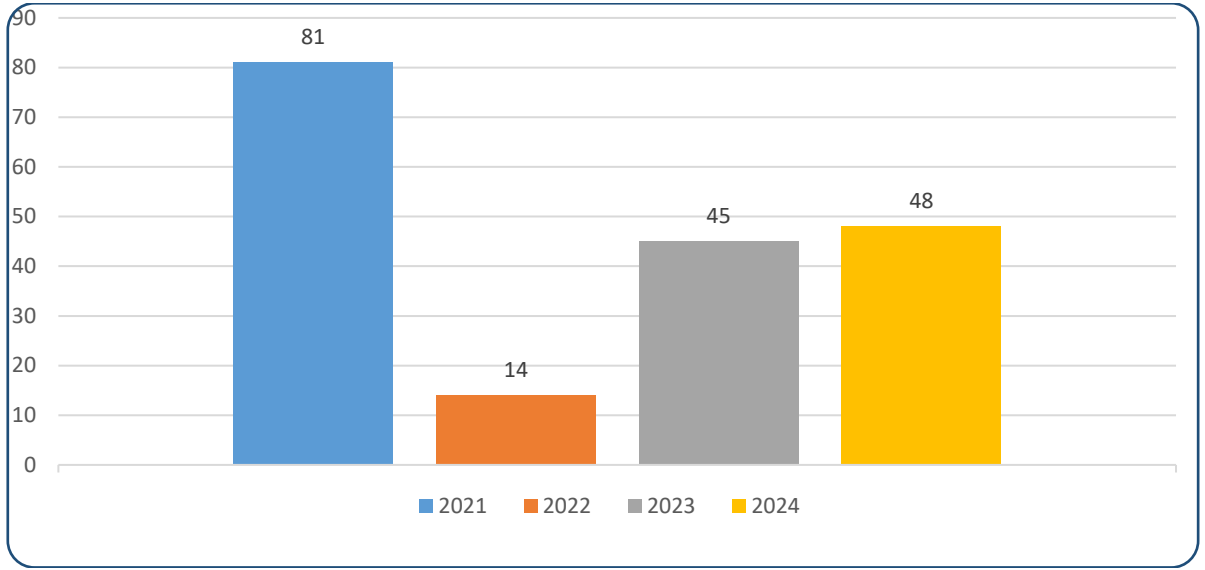
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı

İlde temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşkelere ilişkin aşağıda yer alan çizelge doldurulmalıdır. Yıllar bazında karşılaştırma için de yine aşağıda yer alan grafik oluşturulmalıdır. Yıl bazlı ilerleme grafiği yapılmalıdır.

Çizelge 29 –2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı
(Ağrı ÇŞİDM,2025)

Kurum Türü	Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	1
Alışveriş Merkezi	-
Belediye	1
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	-
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	-
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	-
Diğer	4
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	14
Havalimanı	1
İl Özel İdaresi	-
İş merkezi ve Ticari Plaza	-
Kafeterya ve Restoranlar	-
Kamu Kurum ve Kuruluşu	9
Kargo şirketleri	1
Konaklama işletmeleri	-
Laboratuvarlar, hukuk büroları, dernek, kooperatif, çevre danışmanlık firmaları	-

ve meslek kuruluşları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar	
Liman	-
Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	-
Organize Sanayi Bölgesi	-
Sağlık Kuruluşu	1
Serbest Bölge, Sanayi Siteleri	-
Tren ve Otobüs Terminali	-
Zincir Marketler	20
Toplam Sayı	48

Grafik 12 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2025)

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde oluşan ambalaj atıklarının (kâğıt-karton, cam, plastik, metal, kompozit vb) kaynağında ayrı olarak biriktirilmesi ve lisanslı firmalar tarafından toplanması, geri dönüşümlerinin sağlanması yönündeki sistemin geliştirilerek devamının sağlanması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir. Ambalaj atıklarının diğer atıklardan ayrı olarak toplanması ve geri dönüşüme kazandırılması çalışmaları 26.06.2021 tarihli ve 31523 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yapılmaktadır.

(Atık Yönetim Sisteminde veri bulunamadı, Ambalaj Bilgi Sisteminde ise yetki tanımlanmadığı için veriye ulaşamadı.)

Çizelge 30 –2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

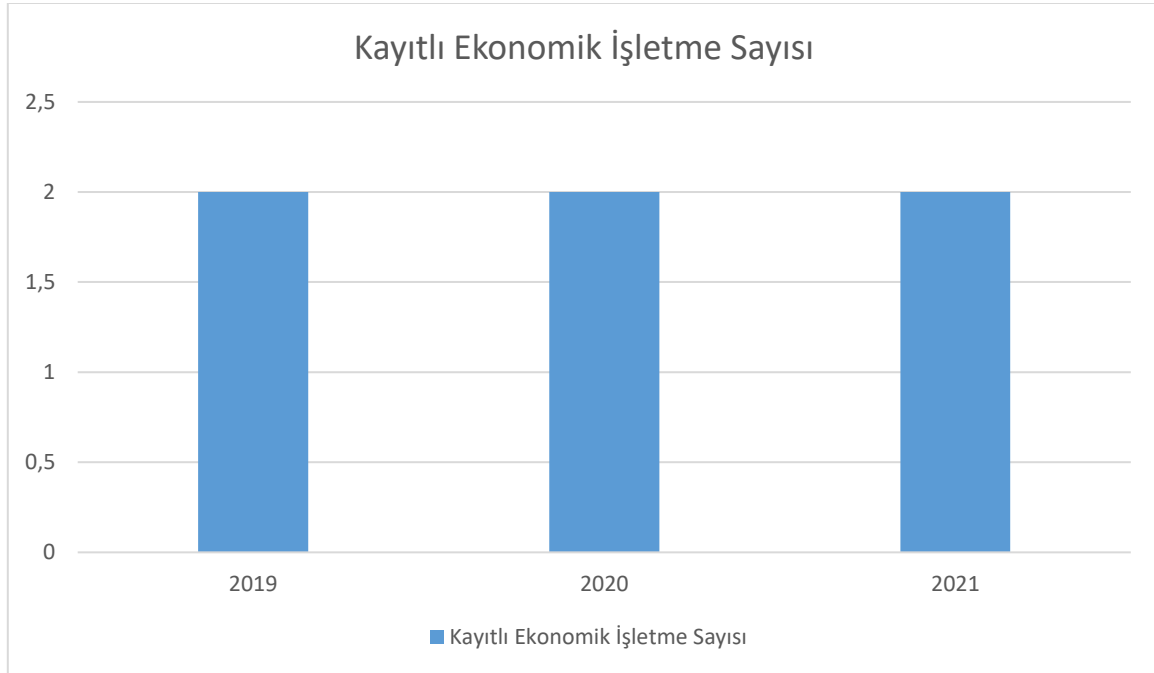
Ambalaj Cinsi	Beyan Edilen Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	36,687.00 kg
Metal	0
Kompozit	0
Kağıt Karton	126,164.00 kg
Cam	0,004 kg
Ahşap	2,215.00 kg
Karışık	90,972.00 kg
Toplam	256038,004 kg

* Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Çizelge 31 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(2025)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	2
Ambalaj Üreticisi Sayısı	0
Tedarikçi Sayısı	0

(*Ambalaj Bilgi Sisteminden temin edilebilir.)

Grafik 13 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(MOTAT, 2025)

İlde toplama ayırma tesisi yada geri dönüşüm tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge 32 -2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2025)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
-	-	-	-

İlimizde ambalaj atığı toplama ayırma tesisi bulunmamaktadır.

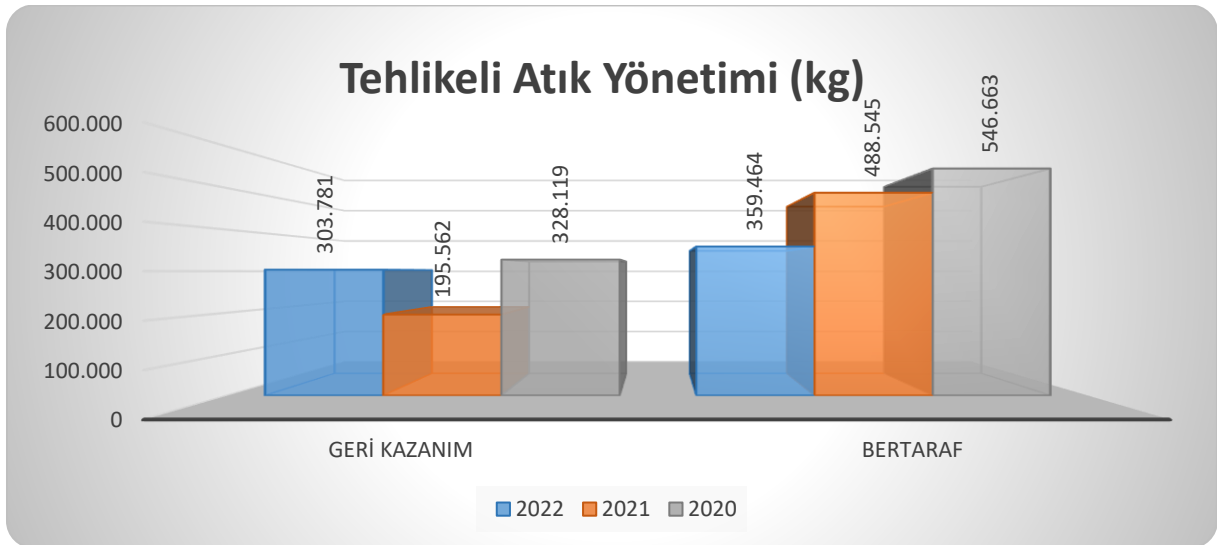
Çizelge 33- 2024 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2025)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisleri (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt- Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
-	--	-	-	-	-	-	-

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

İlimizde geri kazanım tesisi bulunmamaktadır. Grafik doldurulmamıştır.

C.5. Tehlikeli Atıklar

Grafik 14 – 2024 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

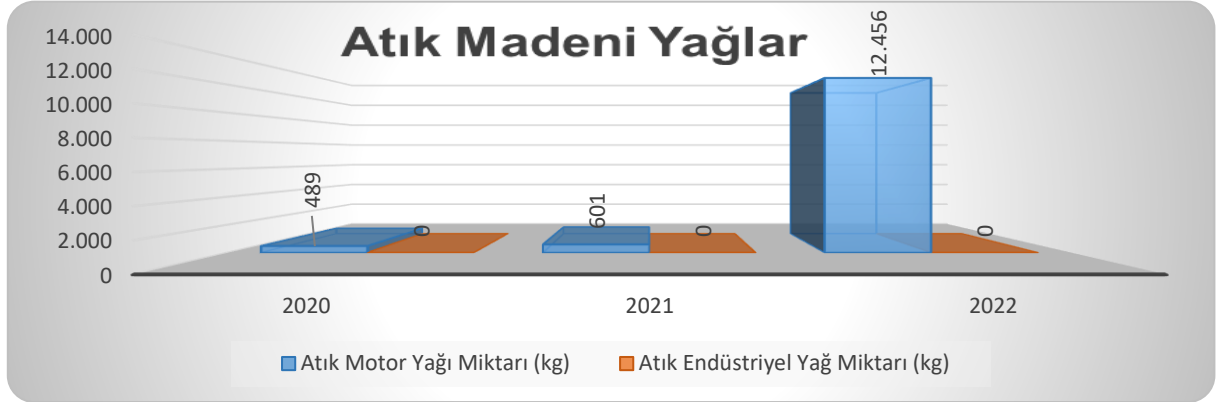
Çizelge 34 -2022 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTARI (kg)
Geri Kazanım (R)	303781
Bertaraf (D)	359464

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup edilen yılda atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Yağlar

MOYDEN tipi Sanayi tesisler olarak 8 tane, Kamu kurum atölyeleri 4 araç servisi olarak 7, özel Moyden statüsü olarak geçen askeri kurumlar 2 olmak üzere toplam 21 MOYDEN noktası bulunmaktadır.

Grafik 15 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

(& Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği'nde yer alan B grubu yağlar; atık motor yağlarını, A grubu yağlar; endüstriyel yağları tanımlamaktadır.)

Çizelge 35 –2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Geri kazanım* (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
12456	0	0	533

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

Çizelge 36 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

2020	2021	2022
3.420	-	-

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

***Atık kodları:**

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller
160603 Cıva içeren piller
160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)
160605 Diğer piller ve akümülatörler
160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler
200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler
200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/04/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir.

Çizelge 37 –2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler
(E-İzin, Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
-	4055.00	-	-

Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri Dahil
* Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni 'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

İlimizde ömrünü tamamlamış lastiklerin geri kazanımını yapan tesis bulunmamakta olup tesisler lisansı olan çevre illere yollamaktadır. İlimizde geri kazanım veya çimento tesislerine ne kadar ömrünü tamamlamış lastik gönderildiği ile ilgili bir veri bulunmamaktadır.

Çizelge 38 –2024 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler
(Kaynak, yıl)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
-	-	-	-	-	-

Çizelge 39 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

	2019	2020	2021	2022
Geri Kazanım Miktarı	-	-	-	-
AYT Miktarı	-	-	-	-

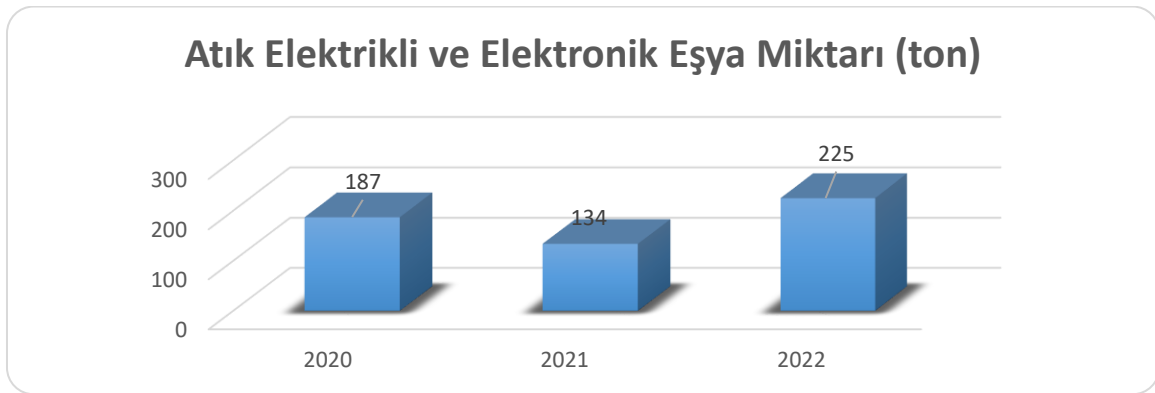
*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Ulusal strateji ve politikalarımızda göz önünde bulundurularak ülkemiz mevzuatının Avrupa Birliği mevzuatları olan 2012/19/EU,WEEE Direktifine uyumu çerçevesinde “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelik”, 2011/65/EU,RoHS II Direktifine uyumu çerçevesinde “Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Kısıtlanmasına İlişkin Yönetmelik” olmak üzere iki ayrı yönetmelik düzenlenmiştir. Bahse konu yönetmelikler 26/12/2022 tarihli ve 32055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 1/2/2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelikte yapılan düzenleme ile;

- 1/1/2024 tarihine kadar bu yönetmeliğin Ek-1/A’sında yer alan kategorilere dahil olan (büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor ekipmanları, tıbbi cihazlar, izleme ve kontrol aletleri ve otomatlar) elektrikli ve elektronik eşyaları
- 1/1/2024 tarihinden sonra Ek-2/A’sında yer alan kategorilerde sınıflandırılan (sıcaklık değişim ekipmanları, ekranlar, monitörler ve 100 cm²’den büyük yüzeyi olan ekrana sahip ekipmanlar, lambalar, büyük ekipmanlar (en az bir dış boyutu 50 cm’den büyük ekipmanlar), küçük ekipmanlar (50 cm’den büyük dış boyutu olmayan ekipmanlar), bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları (50 cm’den küçük dış boyutu olan ekipmanlar)) tüm elektrikli ve elektronik eşyaları, kapsar.

Grafik 16 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Çizelge 40–2022 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi, 2025)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Transfer Noktası Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde, Mobil Atık Getirme Merkezlerinde ve Transfer Noktalarında Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
-	-	-		225.540

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

“İlimizde ömrünün tamamlamış araçların geri kazanım ile ilgili lisanslı firma bulunmamaktadır.

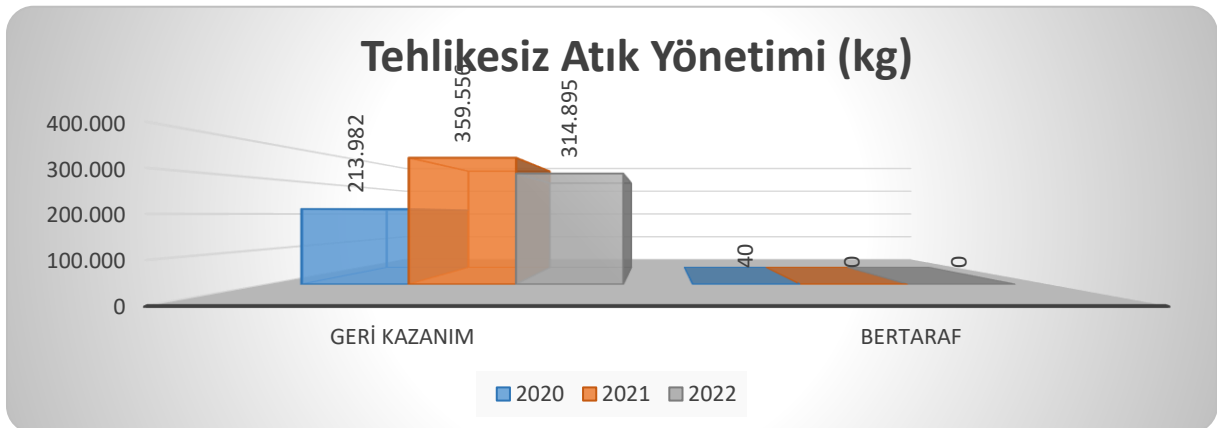
Çizelge 41 –2024 İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)
(Kaynak, yıl)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı

Çizelge 42– Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet)
(Ömrünü Tamamlamış Araçlar Bertaraf Takip Sistemi, Yıl)

20....	20....	20....	20....	20....	20....	20....

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Grafik 17 – 2022 Yılı Atık Yönetim Uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Çizelge 43 –2022 Yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*,2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTARI (Kg)
Geri Kazanım (R)	314895
Bertaraf (D)	0

**Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.*

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlimizde Demir ve Çelik Sektörü ile ilgili faaliyet bulunmamaktadır

Çizelge 44 -2024 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan santral yoktur.

Çizelge 45-2024 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı
(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)

C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları

İlimizde sanayi ve belediyenin sanayi/evsel/kentsel kuruluşlarının atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlde “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında yapılan çalışmalardan söz edilerek aşağıdaki çizelgeler oluşturulmalıdır.

Çizelge 46 –2024 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı (STT,2025)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon + Düzenli Depolama	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Ağrı Belediyesi		x	1		173253		x		x	ağrı
Patnos Belediyesi		x	1		53231		x		x	ağrı
Taşlıçay Belediyesi		x	1		8525		x		x	ağrı
Diyadin Belediyesi		x	1		12181		x		x	ağrı
Eleşkirt Belediyesi		x	1		11274		x		x	ağrı
Hamur Belediyesi		x	1		4630		x		x	ağrı
Doğubayazıt Belediyesi					-					
Tutak Belediyesi		x	1		9532		x		x	ağrı
Toplam										

Çizelge 47 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	191,090	232,576	426,702	398,822	359,458	279,002	272,627

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.14. Maden Atıkları

İlimizde maden atıkları konusunda çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle Çizelge C.48 oluşturulmamıştır.

Çizelge 48 –2024 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı (Kaynak, yıl)

İşlenen Cevherin Adı	Cevher İşleme Prosesi	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge 49 –2024 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*
(TABS, 2025)

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (1. Sınıf)	
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (2. Sınıf)	
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (3. Sınıf)	
Atık Yakma ve Beraber Yakma	
Biyobozunur Atık İşleme-Mekanik Ayırma	
Biyobozunur Atık İşleme-Biyokurutma	
Biyobozunur Atık İşleme-Biyometanizasyon	
Biyobozunur Atık İşleme-Kompost	
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Tesisleri	
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Yeniden Kullanıma Hazırlama Tesisi	
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Transfer Noktaları	
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Transfer Noktaları	
PCB Arındırma Tesisleri	
Toplama Ayırma Tesisi	
1. Tip Toplama Ayırma Tesisi	
2. Tip Toplama Ayırma Tesisi	
3. Tip Toplama Ayırma Tesisi	

*Tabloda yer almayan ancak ilde bulunan atık işleme tesisleri tabloya eklenebilir.

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi

Ambalaj Bilgi Sistemi

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluşta bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

Çizelge 50 -2025 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(BEKRA,2025)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	-
Üst Seviye	-
TOPLAM	-

Çizelge 51 –2025 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	-
Üst Seviye	-
Kapsam Dışı	-
TOPLAM	-

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

Kapsam dışı bildiriminde bulunan 10 firma vardır.

Kaynaklar

- BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI

D.1. Piyasa Gözetimi ve Denetimi (PGD)

97/9196 Sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar ile Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde yayınlanan Ulusal PGD Strateji Belgesi uyarınca, Bakanlığımızın sorumlu olduğu ürün grupları hazır beton, yapı malzemeleri ve katı yakıtlardır. Bu ürün gruplarından katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir.

İl Müdürlüğümüz ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge 52–2025 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi
(AÇŞİDİM, 2025)

	PGD Sayısı (Adet)	PGD Miktarı (Ton)	İdari Yaptırım Miktarı (TL)
İl Müdürlüğü	0	0	0
Yetki Devri Yapılan Kurum	-	-	-

D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kaynaklar

- Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

E.1. Flora

İlimiz ili flora türleri açısından çok geniş bir zenginliğe sahiptir. İlimiz Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlenmesi Projesi (2015) kapsamında yapılan çalışmalarda Ağrı İlinde bilinen 644 bitki taksonu sayısı 1345'e ulaşmış, 391 yeni bitki taksonu kaydı verilmiş ve endemik takson sayısı 148'e ulaşmıştır (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 2- Beyaz Nilüfer (*Nymphaea alba*)

E.2. Fauna

Ağrı ili fauna türleri açısından çok geniş bir zenginliğe sahiptir. Ağrı İlinin İlimiz Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlenmesi Projesi (2015) kapsamında yapılan çalışmalarda; Ağrı İlinden bilinen kuş türü sayısı 85'ten 102'ye yükselmiş olup, 18 yeni tür kayıt edilmiştir. Ağrı İlinden bilinen sürüngen türlerinin sayısı bu proje ile 19'dan 32'ye yükselmiş olup, 13 yeni kayıt verilmiştir. Ağrı İlinden daha önce kaydı verilen 3 amfibi türünün tamamına proje kapsamında yapılan arazi çalışmalarında da ulaşılmıştır. Ağrı İlinden daha önce kaydı verilen 35 memeli türünün birçoğuna proje kapsamından yapılan arazi çalışmalarında da ulaşılmış ve yapılan değerlendirmede memeli tür sayısı 37'e yükselmiştir. Ağrı ili için 2 yeni kayıt verilmiştir. Ağrı ilinden daha önce bilinen 22 balık türüne arazi ürüne arazi çalışmalarıyla da ulaşılmıştır. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Fauna türlerimizden *Darevskia unisexualis* (Ağrı Kertenkelesi) Ağrı İli Diyadin ilçesinde 5 yıl boyunca Nisan ve Eylül ayları arasında izlenmesi planlanmaktadır. Türün önemli özelliklerinden biri partenogenetik üreme görülür. Ülkemizde sade Kuzeydoğu Anadolu'dan bilinen (Erzurum, Ardahan, Kars, Ağrı) ve Türkiye haricinde Kafkaslarda yayılış göstermektedir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 3 Darevskia unisexualis (Ağrı Kertenkelesi)

Fauna türlerimizden Montivipera wagneri (Wagner Engereği) Ağrı İli Merkez ilçesinde 5 yıl boyunca Mayıs ve Eylül ayları arasında izlenmesi planlanmaktadır. Ülkemizde endemik bir dağ engereğidir. Zehirli bir yılan türüdür. Geceler aktiftir. Besinleri kertenkele, kuşlar ve küçük memeliler oluşturur. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 4 Montivipera wagneri (Wagner Engereği)

Fauna türlerimizden Phrynocephalus horvathi (Topbaş Keler) Ağrı İli Doğubayazıt ilçesinde 5 yıl boyunca Nisan ve Eylül ayları arasında izlenmesi planlanmaktadır. Çölümsü step habitatlarda yaşar. Ermenistan, Azerbaycan ve Türkiye’de olmak üzere dar bir yayılım gösterir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 5 Phrynocephalus horvathi (Topbaş Keler)

Fauna türlerimizden *Lutra lutra* (Su samuru) Ağrı İli ilçesinde 5 yıl boyunca Nisan ve Eylül ayları arasında izlenmesi planlanmaktadır. Sansargiller familyasındandır. Etçil bir canlıdır. Sulak alanlar, nehirler, göllerde yaşarlar. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 6 Lutra Lutra (Su samuru)

Fauna türlerimizden *Tetraogallus* (Ur Keklik) Ağrı İli Doğubayazıt ilçesinde 5 yıl boyunca Nisan ve Eylül ayları arasında izlenmesi planlanmaktadır. Sülüngiller familyasındadır. Tohum türleri ile beslenmektedir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı, 13. Bölge Müdürlüğü)

Resim 7: Tetraogallus(Ur Keklik)

E.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

E.3.1. Ormanlar

Orman İşletme Müdürlüğümüze bağlı İşletme Şefliklerimizin Ormanlık saha miktarı aşağıdaki gibidir.

İşletme Şefliği	Kuruluş Tarihi	Merkezi	Verimli Orman Ha.	Bozuk Orman Ha.	Toplam Ormanlık Alan Ha.
Ağrı	2012	Ağrı	4.693,38	6.136,7	10.830,08
Doğubayazıt	2020	Doğubayazıt	86	2.849,5	2.935,5
TOPLAM			4.779,38	8.986,2	13.765,58

Ağrı ilindeki ormanlık alanlar yıllar bazında artmaktadır. Ağrı ili 2023 yılına kadar yapılan çalışmalar ve doğal ormanlarla birlikte 13.659,5 hektar ormanlık alana sahipken, 2023 yılında yapılan ağaçlandırma çalışmalarıyla birlikte mevcut alanın üzerine 106.08 hektar ekleyerek toplam orman varlığını 13.765,58 hektara çıkarmıştır. (Kaynak: Ağrı Orman İşletme Müdürlüğü)

E.3.2. Milli Parklar

İl sınırlarımız Ağrı Dağı Milli Parkı ev sahipliği yapmaktadır. Ağrı Dağı Türkiye ve Avrupa Kıtasının en yüksek zirvesidir. Milli sınırları 88.014 hektar olarak 2004 yılında ilan edilmiş ve bu alanların bir kısmı Iğdır il sınırında kalmaktadır. Yine Milli Park sınırları içerisinde aynı zamanda doğal sit alanı olarak kabul edilmiş Hz. Nuh'un gemisinin oturduğuna inanılan Nuh'un gemisi tanıtım birimi bulunmaktadır. Milli park birçok flora ve faunaya ev sahipliği yapmaktadır. Ağrı Dağı zirvesinde kalıcı buz takkesi bulunmakta ve Ağrı Dağı kalıcı kar sınırı yıllara göre farklılık göstermektedir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı,13.Bölge Müdürlüğü)

Resim 8 Ağrı Dağı

E.3.3. Tabiat Parkları

İlde mevcut tabiat parkımız bulunmamaktadır

E.4. Çayır ve Mera

Ağrı'da arazi kullanımında çayır ve meraların payı yüksektir. Bölgenin çayır ve mera alanının %36'lık kısmı Ağrı sınırları içerisinde yer almaktadır. Çayır ve mera alanları yüzde 48,8'lik oran ile Türkiye ortalamasının (yüzde 18,7) yaklaşık 2,5 katıdır. Bu durum mera hayvancılığının da yoğun bir şekilde yapılabilmesine imkân sağlamaktadır. İlimiz genelinde 542.731 ha çayır ve mera alanı bulunmaktadır. Mera arazileri ekseriyetle orta sınıf arazilerdir. 2004 yılı ile 2023 yılları arasında 2.850 ha mera tahsis amacı değişikliği yapılmıştır. İlimizde devam eden mera tespit ve tahdit çalışmaları ile yeni mera alanlarının belirlenmesi ve İlimize yeni mera alanlarının kazandırılması hedeflenmektedir. (Ağrı Tarım ve Orman İl Müdürlüğü,2024)

E.5. Sulak Alanlar

İl sınırlarımız içerisinde 2 adet Ulusal Öneme Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan bulunmaktadır. Bu sulak alanlar statüsü gereği hassas, kontrollü, sürdürülebilir kullanım bölgeleri ve Tampon bölgelerden oluşmakta olup herhangi bir faaliyet için izne tabiidir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı,13.Bölge Müdürlüğü)

- Doğubayazıt Sazlıkları Sulak Alanı

Sazlık 22179 hektar alana sahiptir. Ağrı Dağı batısında, Doğubayazıt kuzeyinde yer almaktadır. Doğubayazıt Sazlıkları, Türkiye'nin en yüksek dağı olan Büyük Ağrı Dağı'nın (5137m) eteklerinde yer alan tatlı su gölleri (ikisi büyük) ile bunların arasında uzanan geniş taşkın varları, ıslak çayırılık ve bataklıkları kapsar. Sazlık ve yer yer bataklık vasfı göstermesi sebebiyle biyolojik çeşitlilik bakımında sürüngenler çift yaşarlar ve kuş türleri önem arz etmektedir. Literatür ve arazi çalışmalarında tespit edilen 111 kuş türünden bir çoğunun burada ürediği tahmin edilmektedir. (Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı,13.Bölge Müdürlüğü)

E.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

E.6.1. Tabiat Anıtları

Tabiat anıtı bulunmamaktadır.

E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Tabiatı koruma alanı bulunmamaktadır.

E.6.3. Anıt Ağaçlar

İlimizde anıt ağaçlar bulunmamaktadır.

E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

Ağrı İli Diyadin İlçesi Köprü,Yılanlı,Davut Kaplıcaları (Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı)

25.01.2019 tarihli 20676 sayılı Bakanlık Makamı Oluru ile Tescil Edildi.

Resim 9 Davut Kaplıcaları

- Ağrı İli Doğubayazıt İlçesi Tendürek Dağı Lav Akıntıları (Kesin Korunacak Hassas Alan)
04.10.2022 tarihli ve 6167 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanmış ve 05.10.2022 Tarihli ve 31974 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak ilan edilmiştir.
- Ağrı İli Diyadin İlçesi Diyadin Bazalt Kanyonu (Nitelikli Doğal Koruma Alanı)
04.02.2021 tarihlin 233556 sayılı Bakanlık Makamı Oluru Tescil Edilmiştir.

Resim 10 Diyadin Bazalt Kanyonu

- Ağrı İli Merkez İlçesi Balık Gölü (Nitelikli Doğal Koruma Alanı)
03.07.2020 tarihli 138450 sayılı Bakanlık Makamı Oluru İle Tescil Edilmiştir.

Resim 11 Bahkılı göl

- Ağrı İli Doğubayazıt İlçesi Doğubayazıt Sazlığı (Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı)

31.01.2019 tarih 265 nolu Bölge Komisyon Kararınca Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı olarak onaylanmış ve tescil edilmek üzere Bakanlığa gönderilmiştir.

E.6.5. Doğal Sit Alanları

- Ağrı İli Doğubayazıt İlçesi Ağrı Dağı Milli Parkı (Milli Park-Potansiyel Doğal Sit Alanı)
01.11.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararınca Tescil Edildi.

- Ağrı İli Doğubayazıt İlçesi Nuhun Gemisi (Derecesi Belirsiz Doğal Sit)

Taşınmaz. Kül. Ve Tab. Var. Yük. Kur. 17.09.1987 tarihli 3657 sayılı kararı ile tescil edildi.

- Ağrı Doğubayazıt İlçesi Meteor Çukuru (Doğal Sit Alanı)

Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 23.06.1988 tarih ve 90 Sayılı, 16.07.2007 tarih ve 681 sayılı, 01.07.2008 tarih ve 981 sayılı kararları ile Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.

Resim 12 Doğubayazıt Meteor Çukuru

E.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz biyolojik çeşitlilik bakımından çok zengindir. Bunun sebebi sulak alanlara ve Ağrı Dağına ev sahipliği yapması sebebiyle hayvanlar için yaşam alanı oluşturarak beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılaması gösterilebilir. Farklı rakımları bulundurması ve bazı bölgelerde volkanik toprak yapısına sahip olmasından dolayı farklı floraları barındırmaktadır. İlin ekonomisinde Tarım önemli bir yere sahiptir. İlimizdeki yaklaşık 52.860 adet çiftçi ailesindeki 26.800 kişi bu sektörden geçimini sağlamaktadır. İlimiz 2022 yılı tarımsal gayrisafi yurtiçi hasılası 6.771.127.000 TL'dir. (TÜİK) İlin toplam yüzölçümü 1.109.900 ha. olup bunun % 31'i yani 343.982 ha. Tarım alanlarıdır. Tarım arazilerinin 156.830ha. kuru, 187.152 ha. ise sulı ve sulanabilir tarım arazisidir.

Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat Havzasında yer alan Ağrı'da karasal iklim hüküm sürmektedir. İlde yetişen başlıca ürünler buğday, arpa, yonca, korunga, fiğ, silajlık mısır, nohut, mercimek, şeker pancarı, yağlık ayçiçeği, çerezlik ayçiçeği ve patates gibi tarla bitkileri olup yanında azda olsa iç pazarda tüketilen sebze ve meyve ürünleri yetiştirilmektedir. İl'de sulama suyu temin eden başlıca su kaynağı, Murat Nehri başta olmak üzere Şeyran Çayı (Güzeldere), Karasu, Taşlısu, Körçay ve Sarısudur. Bunlardan başka çeşitli kaynaklardan beslenen Patnos Göleti ve Yazıcı Barajı ile kuyulardan da sulama suyu temin edilmektedir. Sulama suyu kalitesi genelde iyidir.

İl hayvancılık yönünden de önemli bir potansiyele sahiptir. İlde; 2023 yılı itibariyle TÜİK verilerine giriş yapılan 321.052 adet Büyükbaş, 1.376.795 adet Küçükbaş ve 28.004 adet arı kovanı vardır.

İlimiz büyükbaş hayvan varlığı açısından bölgesinde 3. sırada, ülke genelinde ise 14. sırada, küçükbaş hayvan varlığı açısından bölgesinde 2. sırada, ülke genelinde ise 7. sırada yer almaktadır.

İlde hayvancılık genelde aile işletmesi şeklindedir. İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün çalışmaları ve yapılan destekler sonucu kültür hayvancılığında önemli ilerlemeler olmuştur. Bu

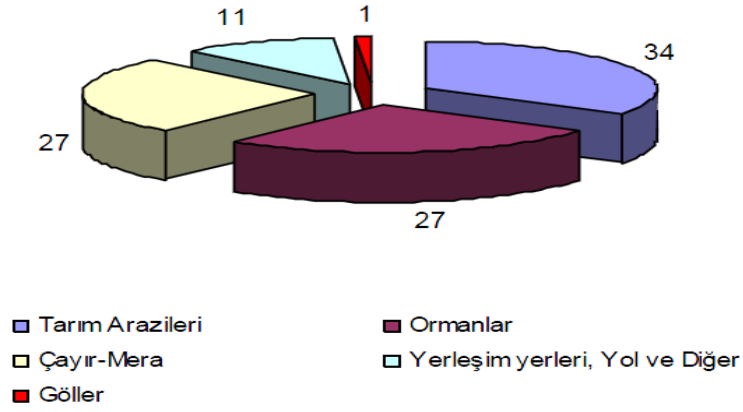
ilerleme, ırk ıslahı ve birim hayvandan alınan verimde artış şeklinde kendini göstermektedir.
(Tarım ve Orman İl Müdürlüğü,2025)

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı 13.Bölge Şube Müdürlüğü
Ağrı ÇŞİDİM Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü

F. ARAZİ KULLANIMI

F.1. Arazi Kullanım Verileri

Grafik 18 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(İL Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

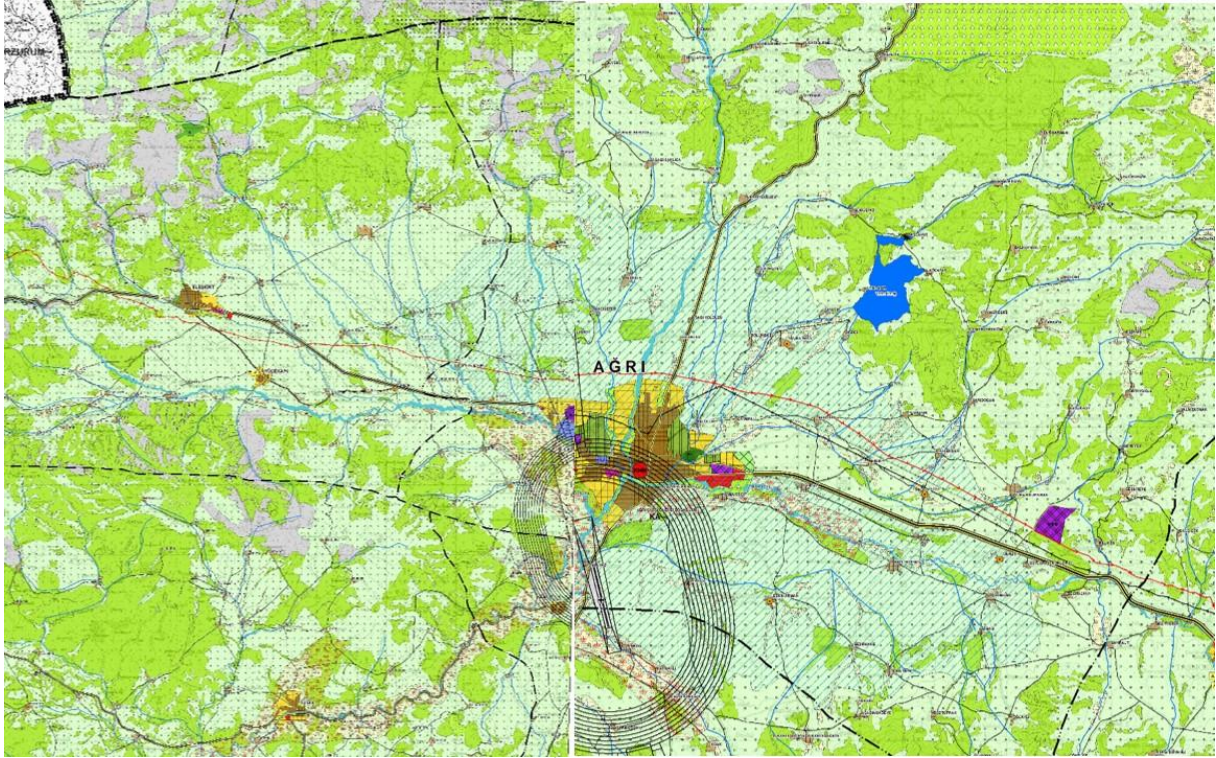
Çizelge 53 – Arazi kullanım sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2025)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	6.251,67	0,55	7.319,71	0,65	8.921,10	0,80	9.549,31	0,86	12.915,45	1,16
2) Tarımsal Alanlar	403.151,31	35,56	401.900,3	35,45	465.161,35	41,97	464.326,3	41,89	466.650,67	42,07
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	705.955,63	62,26	705.928,44	62,26	611.459,17	55,16	610.926,92	55,12	606.288,25	54,65
4) Sulak Alanlar	12.566,25	1,11	12.566,25	1,11	16.016,50	1,44	16.044,97	1,45	16.010,74	1,44
5) Su Yapıları	5.907,07	0,52	6.117,1	0,54	6.878,22	0,62	7.588,84	0,88	7.455,08	0,67
TOPLAM	1.133.831,93	100,00	1.133.831,8	100,00	1.108.436,34	100,00	1.108.436,3	100,00	1.109.320,19	99,99

F.2. Mekânsal Planlama

F.2.1. Çevre Düzeni Planı

02/04/2012 tarihinde onaylanan Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planına askı süreçleri sonunda itiraz onayı; 11.11.2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7. maddesi uyarınca 03/01/2013 tarihinde yapılmıştır.

Harita 4 -Ağrı İlinin Çevre Düzeni Planı
(Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024 yıl)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Çevre Düzeni Planında Ağrı İli ve ilçeleri yüzölçümüne bakıldığında büyük bir kısmı tarım arazisi ya da çayır-mera olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda bu planın hedefleri doğrultusunda; Kentsel Hizmet Merkezi olarak öne çıkan, politik ve stratejik kararlara da bağlı olarak tarımsal karakterini uzmanlaşma anlamında teşviklerle daha organize yürüten, tarımsal üretimde kalite ve verimin artarak işleme ve pazarlama kanallarına yoğunlaşan, bu anlamda özellikle tarım ve hayvancılığa dayalı sanayisi gelişmiş, uluslararası ulaşım bağlantılarında mevcut durumun yanında proje ve diğer potansiyellerle öne çıkan ve bunu sektörel gelişimine yansıtan, aynı zamanda yurtiçi önemli komşu iller ile ilişkisi kuvvetli bir merkez şeklindeki gelişme kabulü ile var olacağı kararlaştırılmış ve plan kararları bu yönde belirlenmiştir.

İldeki ayır ve mera varlığı ve hayvan varlığı (özellikle küçükbaş hayvan sayısı) sebebiyle ilçelerdeki genel eğilim tarım sektörü yönündedir. Ancak Merkez’den sonra en büyük nüfusa sahip olan Doğubeyazıt ilçesinde de, sınır kapısı ilişkileri ve ticaret-ulaşım faktörlerinin geliştirilmesi hedefiyle hizmet sektöründe belirgin bir artış yaşanacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
- Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

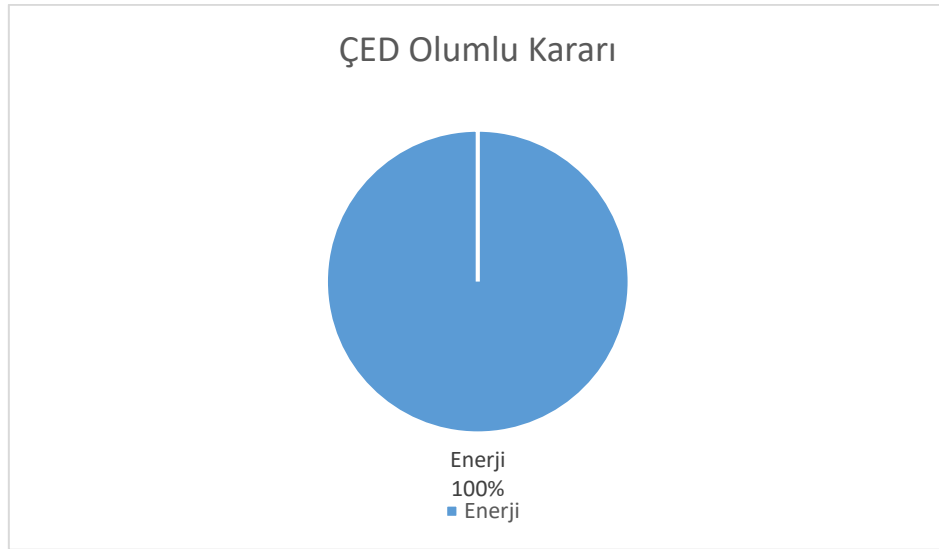
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

G.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

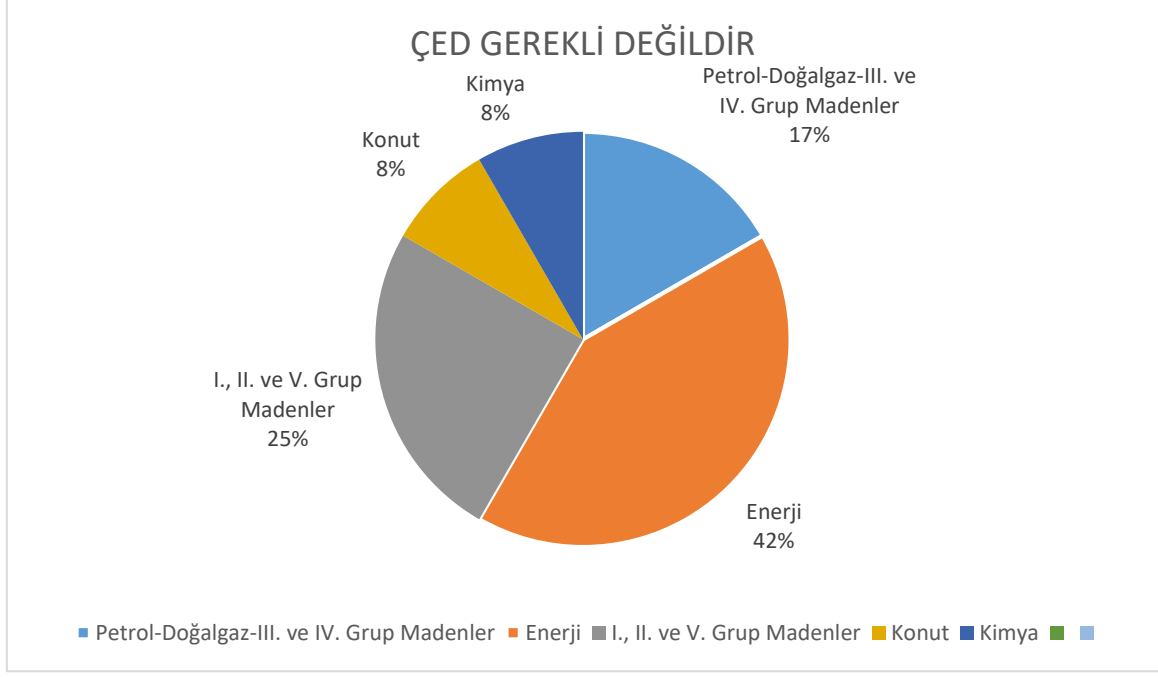
Çizelge 54 – Bakanlık merkez ve ÇSİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	3	5			3		1	12
ÇED Gereklidir								
ÇED Olumlu Kararı		7						7
ÇED Olumsuz Kararı								
İade/İptal	1	3			1			5

* ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin bir kısmı birden fazla ili kapsadığı durumlarda her il ayrı ayrı bildirimde bulunduğundan ÇED karar sayılarında mükerrerlikler oluşmaktadır. Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin ÇED sürecinin yürütülmesinde Bakanlığımızca ÇED sürecini yürütecek koordinatör il e-ÇED sisteminden ilgili Daire Başkanlığınca belirlendiğinden koordinatör il olarak belirlenen ilin ÇED kararını tabloya işlemesi gerekmektedir.

Grafik 19 –2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Grafik 20– 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2025)

Çizelge 55 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, Mayıs/2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
30	65	66	43	34	85	91	414

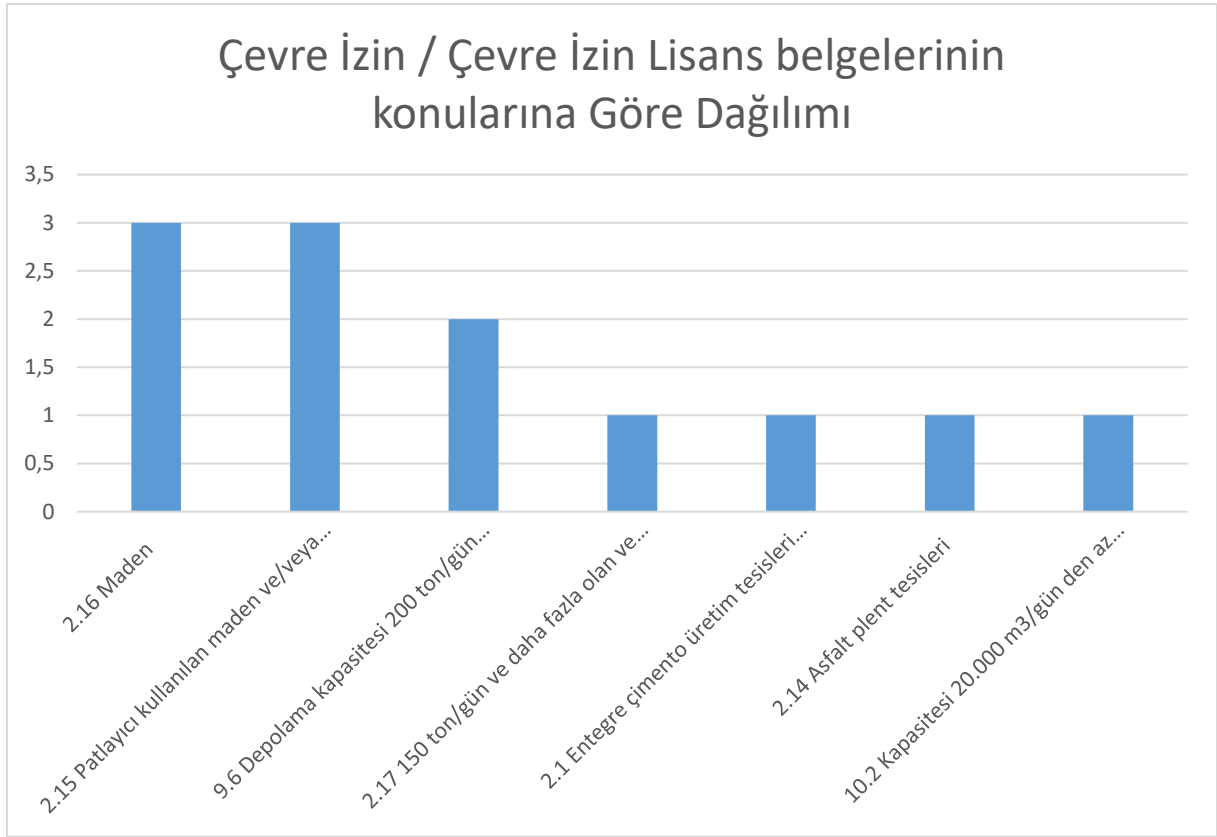
Çizelge 56 – 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, Mayıs/ 2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
		1					1

G.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge 57–2024 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2025)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi		1	1
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi		5	5
TOPLAM		6	6

Grafik 21 –2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı (e-izin yazılımı, 2025)

G.3. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

- Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- e-ÇED Yazılımı
- e-İzin Yazılımı

H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

H.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

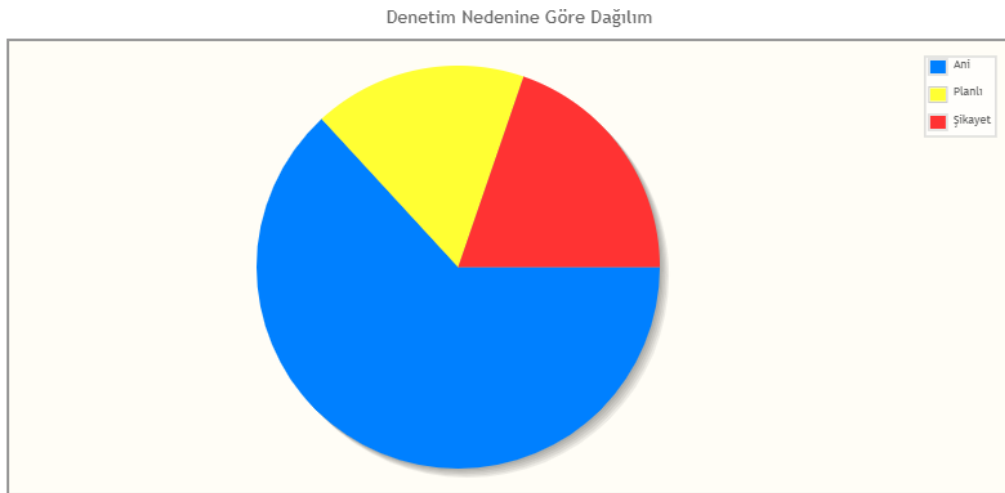
- "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen projelerle ilgili olarak, "ÇED Olumlu" kararına esas nihai ÇED raporunda veya "ÇED Gerekli Değildir" kararına esas proje tanıtım dosyasında taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izlemek amacıyla,
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge 58 -2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2025)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	13
Plansız (ani+şikâyet) denetimler	68
Genel toplam	81

*05.09.2025 tarih ve E-13477362 sayılı yazı ile iletilen denetim sayılarıdır.

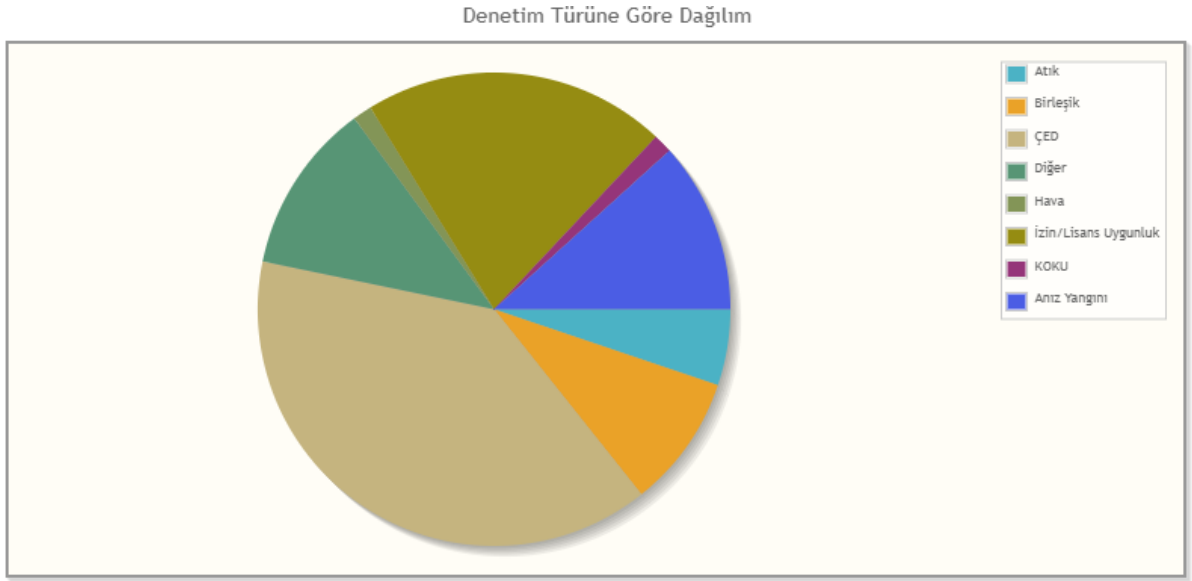

Grafik 22 – ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

H.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge 59- 2024 yılında ÇŞİDİM'e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	1	0	3	6	0	1	1	12
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	1		3	6		1	1	12
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	1		3	6		1	1	12

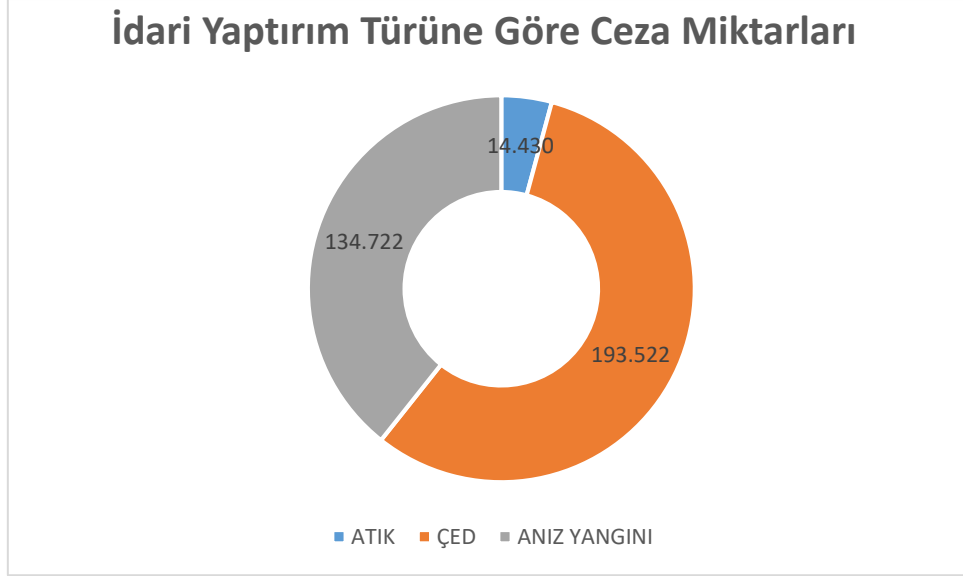

Grafik 23-2024 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

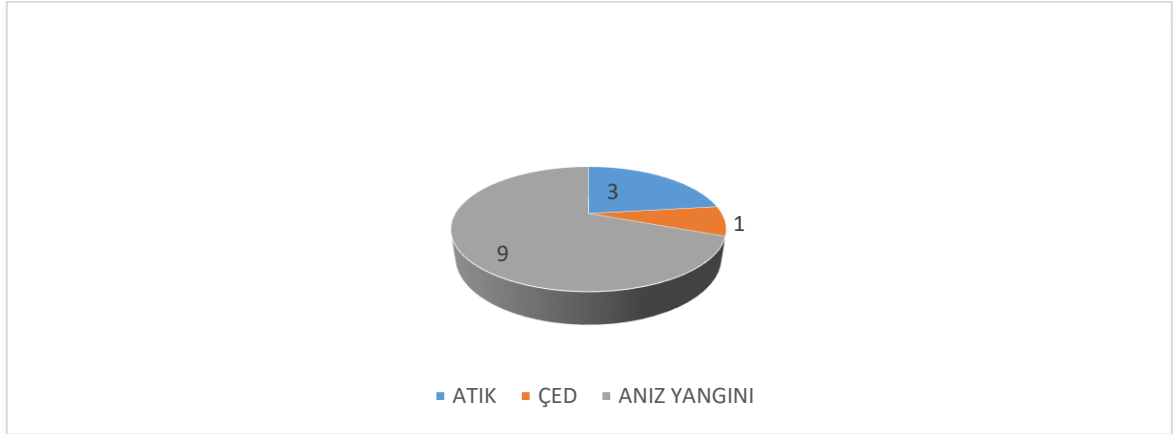
H.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge 60 –2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı
(e-denetim yazılımı2025)

	Hava	Su	Anız Yangını	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)			134.722,13	14.430,00			193.522,00		
Uygulanan Ceza Sayısı			9	3			1		

Grafik 24-2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

Grafik 25-2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı,2025)

H.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

Durdurma cezası bulunmamaktadır.

H.5. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde uzun kış şartları ve var olan tesislerde de büyük endüstriyel çalışmalar olmaması ve rutin denetimlerle var olan tesisler çevre mer'i mevzuat konusunda sözlü olarak uyarılıp bilgilendirildiği için 2024 yılında idari yaptırım uygulanmamıştır. Kurumumuza ulaşan şikayetlerin geneli denetim sırasında sorunlar sözlü olarak çözülmeye çalışılmaktadır.

Kaynaklar

- Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- e-Denetim Yazılımı

I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının kurulmasına ilişkin 18/1/2006 tarihli ve (AT) 166/2006 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmış olan Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı (KSTK) Yönetmeliği 4 Aralık 2021 tarihli ve 31679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

KSTK; belirli endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan kirleticilerin hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılmasına ve arıtma, işleme vb. faaliyetler için atıksu aracılığıyla taşınmasına ve tehlikeli/tehlikesiz atıkların taşınmasına ilişkin bilgileri içeren ve düzenli aralıklarla tesisler tarafından gerçekleştirilecek raporlamaya dayanan envanterin uluslararası tanımıdır.

Yönetmelik, Ek-1 Faaliyetlerin Listesi'nde 9 Sektör altında sınıflandırılmış 65 endüstriyel faaliyet için kademeli olarak yürürlüğe girmekte ve 91 kirleticinin raporlanmasını kapsamaktadır. Yönetmeliğin yayımı tarihinde enerji ve metal sektörü; bir yıl sonra maden ve kimya sektörü; iki yıl sonra atık ve atıksu yönetimi ile kağıt ve ahşap sektörü, üç yıl sonra yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler ve diğer faaliyetler başlığı altında yer alan endüstriyel faaliyetleri gerçekleştiren tesisler KSTK Sistemine dahil olarak yıllık raporlamalarını kademeli olarak gerçekleştirmektedir.

İlimizde KSTK kapsamına giren tesis bulunmamaktadır.

Çizelge 61- 2024 İlinde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

Tesisin Ana Faaliyetinin Dahil Olduğu Sektör	KSTK Tesis Sayısı
Enerji sektörü	
Metal üretimi ve işlenmesi	
Mineral/Maden sanayisi	
Kimya sanayisi	
Atık ve atıksu yönetimi	
Kağıt ve ahşap üretimi ve işlenmesi	
Yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	
Gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler	
Diğer faaliyetler	
TOPLAM	

İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İlimizde çeşitli lise ve dengi okullara ve Ağrı Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfı, Ağrı Aile ve Sosyal Hizmetleri İl müdürlüğü, Ağrı Başsavcılık Makamı ile kurumlara çevre eğitimi verilmiştir.

Kaynaklar

- Ağrı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü